

Werner Söderström Osakeyhtiön
NÄYTELMÄSARJA

76

SANTERI IVALO

JUHO VESAINEN

4-NÄYTÖKSINEN NÄYTELMÄ

JUHO VESAINEN

4-NÄYTÖKSINEN NÄYTELMÄ

KIRJOITTANUT

SANTERI IVALO

PORVOOSSA

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINOSSA PORVOOSSA 1923

COPYRIGHT FINLAND

Henkilöt:

- VANHA VESAINEN Kiimingistä, 60 v.
HELINÄ, hänen tyttärensä, 18 v.
JUHO, 28 v. } hänen poikiaan.
TAPANI, 17 v. }
ANNI, Juhon vaimo, 22 v.
TORVINEN, kemiläinen, Annin isä, 57 v.
KRANKAN MARTTA, liminkalainen emäntä, 55 v.
HANNU, hänen poikansa, 26 v.
JOHANNA, hänen tyttärensä, 18 v.
HENRIKKI, Iin kirkkoherra, 50 v.
KAUPPI, iiläinen, 35 v.
KAAPRO TUOMAANPOIKA, liminkalainen, 35 v.
AHMA, 30 v. }
KUISMA, 30 v. } vienalaisia.
ONTREI, 23 v. }
AHMAN ISÄ, 60 v.
KUISMAN ISÄ, 60 v.
MARJA, Ontrein morsian.
Rahvasta, pohjalaista ja vienalaista.

Tapahtuu v. 1590, ensimmäinen ja neljäs näytös Kiimingin Vesalassa, toinen Krankkalassa Oulunjoolle ja kolmas Kannanlahdessa, Vienassa.

I:nen näytös.

Vesalan vanha pirtti Kiimingissä, juhlaa varten koristettu. Havuja lattialla, pöydällä puhdas liina, vuoteen ympärillä valkoiset verhot. Vuoteessa, jonka uudin on syrjään vedetty, makaa Iin vanha KIRKKOHERRA ja heräilee esiripun noustessa. UKKO VESAINEN istuu piisin luona kiskomassa päreitä, nousee siitä ja menee kirkkoherraa puhuttelemaan. MARTTA ja HELINÄ ottavat leipiä uunista, JOHANNA voitelee kalakukkoja leipälaudalla.

UKKO VESAINEN. No, te olette ottanut pienet päiväunet, kirkkoherra, levännyt öisen matkan vaivoista.

KIRKKOHERRA (*naureskelee*). Pienet unet, niin, hyväpä onkin lämpimässä levätä, lämmin se on vanhalle hyväksi. (*Puhaltelee, katselee.*) Soo, jopa täällä onkin tupa juhlatamineissa.

UKKO V. Ka, kohta kai sieltä hääjoukko jo joutuukin, pitäähän sulhastalon toki olla tamineissaan. Päivän noustessa ovat lähteneet Kemistä.

KIRKKOHERRA. Ja hyvät ovat Torvisen hevoset, jos eivät huonot ole Vesalankaan. Niinpä niin. Juho pääsi hyvään sukuun, kun Torvisesta nai, pääsipä pääsi, siinä talossa on vielä tallessa vanhoja Lapinvaroja pirkkalaisvallan ajoilta.

UKKO V. Kuuluuhan niitä olevan.

KIRKKOH. Mutta tuntuupa tavaraa olevan tässäkin talossa, siinäköks laitoksia uunista mätetään, poronpaistit ja piirakkaat ja kalakukot ja leipäjuustot.

UKKO V. Ka, syötävänhän sen pitää olla toki nuorikon ensimmäisen murkinan appellassa. Sitä vartenhan me tänne etukäteen häätalosta riennettiin.

KIRKKOH. Tiettypä se, tiettypä se. Ja Krankkalan vanha Marttamuorikin siinä niin liukkaana luisetelee leipälapio kädessä, kuin kaksikymmenvuotinen emäntä. (*Taputtaa kiirehtivää muoria olalle.*) Kas sitä, tulta muorin pohkiossa, kypeniä kantapäissä!

MARTTA (*uhaten leikillään kirkkoherraa leipälapiolle*). Sivallanko! Vieläpä nyt kirkkoherra tässä pilkkaa teke vanhasta, joka jo niin on kankeaksi käynyt, ettei tahdo mihinkään enää ehtiä. Ja kiire olisi. (*Tytöille.*) So, Johanna sinä, kuinka kauan tuota yhtä kalakukkoa voitelet, näetkö kuinka näppärästi Helinä liikkuu. Syrjään siitä, näin sitä pitää. (*Tempaa voikupin.*)

KIRKKOH. Ja samat vanhat elkeensä sillä on vielä. Tunnen ne hyvin vanhan Krankkalaisen, Eerikki vainajan, ajoilta. Ei se Erkki ollut hätäpoikia, kun piti vienalaisia vastaan tapella taikka vouteja kurittaa, vaan milloin kotona Marttamuori suuttui ja kävi noinikään pyörähtelemään, silloin pötki mies partasuu pakoon pirtistään. (*Nauraa.*)

MARTTA. Johan nyt kirkkoherra aivan juttuja laskee.

KIRKKOH. Vai juttuja!

MARTTA. Niin. Ja jospa joskus olisin ollutkin oikein emäntänä omassa talossani, niin enhän täällä Vesalassa ole mikään käskijä, vaikka nyt vähän auttelen Helinää, kun hän on yksin eikä ole tässä talossa vielä vanhempaa emäntää.

UKKO V. Mutta kohtapa on varsinainen emäntäkin taas Vesalassa.

KIRKKOH. Niin on. Ja Helinä pääsee emännyyshuolistaan. Vaan eipä se taidakaan enää kauaksi jäädä tänne Vesalaan toisen käskettäväksi. Vai miten, Helinä? (*Tarttuu takaapäin Helinän hartioihin, kääntää päin ja katsoo silmiin.*) Hä, katsoppas minua silmiin, ethän olekaan enää pitkäaikainen Vesalassa?

HELINÄ (*ujostellen*). Enhän minä aikaa tiedä, ehkä olen ikäni täällä.

KIRKKOH. Oho! älä petä vanhaa rippi-isääsi. Krankkalassahan se sinun emännyspaikkasi on, eikös olekin?

HELINÄ. Mistäpä minä tiedän?

KIRKKOH. Tiedätpähän, onhan se nähty. Eikö totta, Marttamuori?

MARTTA. Ka, kaksihan niitä on siitä asiasta sopimassa, mitä sanonee Helinä. (*Ulos leipäkuormaa kantaen.*)

KIRKKOH. Hm, hm, Helinän silmät kyllä juoruavat, mitä hän sanoo. Vai soisitko Hannun muille tytöille, hä, sanopas?

HELINÄ (*kiskaisten itsensä irti*). Muilleko? Enpä sano.

KIRKKOH. Niin, tiesinhän minä sen, pian tässä talossa saadaan toiset kestit.

JOHANNA (*pyöräyttää Helinää*). Niin saadaan. Ja sitten kun me tanssitaan!

UKKO V. (*hymyillen*). Tanssitaan! — vielä hän te saatte hyppiä tänäkin iltana. (*Kirkkoherralle.*) Juhon uuteen pirttiin on näet laitettu kestit häärävaalle. Mutta onko se kirkkoherra vielä sisästä nähnytkään Juhon uutta pirttiä.

KIRKKOH. Enpä ole, sehän onkin vast'ikään valmistunut.

UKKO V. Hääaattona sitä vielä viimeisteltiin. Käydäänkö katsomaan?

KIRKKOH. Käydään toki, käydään. (*Molemmat ulos. Tytöt kahden. Johanna käy Helinän kaulaan.*)

JOHANNA. Kuules, Helinä, joko se on sulle puhunut?

HELINÄ. Kuka? Mitä?

JOHANNA. Kuka, mitä! Niinkuin et ymmärtäisi. Hannu tietysti, naimisista, kihloista, kaikista.

HELINÄ. Ei, kuule Johanna, tämä on niin so-maa, minusta tuntuu niin hullulta.

JOHANNA. Mikä, Hannun kosintako?

HELINÄ. Niin, ja häät ja vihkimiset ja naiminen — minua aivan hävettää.

JOHANNA. Mutta onhan se hauskaa. Etkö ole nähnyt, kuinka onnellisia veljesi Juho ja Torvisen Anni ovat.

HELINÄ. Niin ne, vaan minä...

JOHANNA. Minusta olisi niin hauskaa kun olisi sulhanen, tuommoinen reipas, vankka mies, joka yksin minua ajattelisi.

HELINÄ. Onko sinusta Tapani sitten vielä liian hento.

JOHANNA. Hän on poikanen, hänen kanssaan vain riitelen. Oikea mies, tarkoitan, sellainen kuin Hannu. Etkö välitä sitten Hannusta?

HELINÄ. No, tiedäthän sinä sen. Onhan hän pulskin mies kaikista, ja niin kelpo mies; mutta toisinaan tekisi kuitenkin mieleni juosta häntä pakoon. Toisinaan taas tahtoisin...

JOHANNA. Tahtoisit?

HELINÄ. Piiloutua hänen rinnalleen.

JOHANNA. Näinkö? (*Teivii Helinää.*) Voi kun olet hupakko.

MARTTA (*tulee ulkoa*). Hupakoita olette mollemmat. Siinä istutte rupattamassa ja uudessa pirtissä ovat vielä pöydät kattamatta. (*Ukko V. ja Kirkkoh. tulevat tarinoiden.*) Vikkelään viekää sinne nämä paistikkaat. (*Tytöt ulos. Martta asettuu tärkeän näköisenä Ukko V:n eteen.*) Niin, miten se on, vaari?

UKKO V. Niin, miten se on, muori?

MARTTA. Miksi ajaksi se nuorten yhteenmeno päätetään?

KIRKKOH. Mitä siinä vitkastelee. Hannu ja Helinä ovat jo siinä iässä ja haluavat hartaasti avio-
liittoon, onhan se nähty.

UKKO V. Niin, mutta ovatko ne keskenään lopullisesti sopineet? Eikä Hannu ole minulta tyttöä pyytäneenkään.

MARTTA. Se vetelys, aina se vitkastelee. Vaan minä pyydän, annatteko?

UKKO V. No, no Marttamuori, ymmärrämehän me toisemme. Johan tämä liitto on ollut ajateltu Helinän lapsuudesta saakka.

KIRKKOH. No niin, päättäkää sitten yhteenmeno juhannukseksi.

MARTTA. Ka, juhannukseksiko siis, vaari?

UKKO V. Ka, juhannukseksipa siis, muori.

KIRKKOH. Se on sovittu, Hannu laittaa vain puhemiehet, sitten pannaan kuulutuksiin ja vietetään häät, — se menee kuin rasvatuilla rattaila.

MARTTA. Kunhan on sovittu. (*Istahtaa.*) Me tässä vanhetaan, nuorempi emäntä tarvitaan kyllä jo Krankkalaankin, enhän minä enää ennätä enkä jaksa. (*Hypähtää pystyyn.*) Mutta herranenaika, juustot ovat vielä uunissa. (*Ulos.*)

KIRKKOH. (*nauraa*). Ei se Martta-muori ennäätä eikä jaksa. — Mutta Vesala, tämä talo, on kauan ollut emännättä.

UKKO V. Viisitoista vuotta, siitä asti kun vianolaiset polttivat Kiimingin. Pakopirttiin hän se eukkonikin kuoli.

KIRKKOH. Ne olivat kovia aikoja ne, hyvin ne muistan minäkin. Sen jälkeen se ei ole toki vaino tänne rannikolle asti ulottunut.

UKKO V. Jumalan kiitos, ei tänne asti. (*Kiipee puhuessaan lattian alla olevaan kuoppaan ja tuo sieltä haarikan.*) Eiköhän maistaisi olutsiemaus tässä hääjoukkoa odotellessa? — Ei toki rannikolle ole vianolaiset uskaltaneet tulla, vaikka ne kyllä sisämaassa kalajärvillä ovat vuosittain tapella kähmineet.

KIRKKOH. (*laskee haarikan huuliltaan*). Onkin vankkaa hääolutta. — Mutta miten se olikaan, eikö se sinun eukkovainajasikin ollut vianolaista alkuperää?

UKKO V. Kannanlahdesta kotoisin. — Haukatkaa sakuskaa, kirkkoherra. — Vianolaisten tyttöjä tänne siihen aikaan tuotiin usein vangeiksi ja lunastettaviksi. Minäkin olin silloin vielä mies hurjimmillani, näin pulskan karjalaistytön, mielistyin häneen, otin omakseni. Ja onnellisina täällä sitten elettiin. Mutta paljon tuhoa se naimiskauppa meidän kylillemme tuotti.

KIRKKOH. Vianolaiset tahtoivat häntä takaisin?

UKKO V. Tahtoivat kostaa, tyttö näet oli heidän suurinta sukuaan. Pelkäänpä, että sitä samaa kosta kytee vieläkin. Tämä Ahma, joka nyt on vianolaisten kuuluisin päällikkö, on sitä yhtä samaa heimoa.

KIRKKOH. Vai samaa heimoa, tuo hurja, säälimätön, julma mies.

UKKO V. Hurjuus kuuluu sukuun. Olen toisinaan pelolla ajatellut, että kun ei liene sitä samaa kiihkoa meidän Juhossakin, niin on hänkin kiivas ja sotaisa.

KIRKKOH. Niin, niin, tämä levoton retkeilyelämä kasvattaa hurjia luonteita. — Juhokin on ollut mukana melkein poikanaskalista saakka. Mutta olisipa jo aika, että täälläkin asetuttaisiin rauhassa elämään ja kotimaita viljelemään. Toden totta, nuo jokavuotiset ottelut vienalaisten kanssa sisämaassa minua hirvittävät, kuka sen takaa, ettei hävittäjä eräänä päivänä pistäydy tänne rannikkokyliin saakka.

UKKO V. Ahmaa ainakaan ei tiedä taata.

KIRKKOH. Mutta Juho on nyt eukollinen mies.

UKKO V. Siitähän se puhui Juho itsekin häissään Kemissä, että nyt hän ei enää välitä lähteä Lappia kulkemaan eikä muutenkaan partioretkille, vaan jää kotiin maata muokkaamaan, — oikein lupasi sen nuorikolleen.

KIRKKOH. Sepä minua ilahduttaa. Mies kyllä tarvittaneekin täällä maatöissä.

UKKO V. Tarvitaan, tarvitaan. Juholle jätänkin nyt isännyyden Vesalassa, itse olen jo vanha. (*Tapani tulee pirttiin.*) Ja tuosta kasvaa toinen vesa isälle vanhuuden varaksi ja iloksi. No, Tapani, eikö hääväkeä vielä näy?

TAPANI. Ei näy, isä, ei ketään. Mutta tuolta itäiseltä taivaanrannalta paistaa kuin tulipalon hohde.

UKKO V. Olisiko tuli irti ylikylässä?

KIRKKOH. Eikö liene talvisen päivän rusko. Sillä eihän vain liene... (*Menee ikkunaan ja avaa ikkunalaudan.*)

UKKO V. Karjalako hiihtämässä? Eihän toki. (*Tapani nousee penkille ja ottaa pyssyn seinältä.*) Mitä siitä pyssystä otat, poikani, se ei ole lasten leikkikalua.

TAPANI. Isä, saanko ampuu tervetuliaisiksi, kun Juho ja Anni saapuvat?

UKKO V. Hm, Juho on pyssystään arka. Osaatko ladata ja ampuu?

TAPANI (*tähtää*). Osaan isä, kas näin.

UKKO V. No, anna sitten paukahtaa, kun tulevat.

TAPANI. Menen törmälle odottamaan. (*Menee, mutta palaa kohta takaisin.*) Katsokaa, isä, katsokaa, ihmiset tuolla joella juoksevat ja huutavat.

KIRKKOH. (*ikkunassa*). Ja Isolan talosta leimahtaa tuli.

UKKO V. (*ovella*). Nyt on lempo leikkimässä. (*Huutaa.*) Hei, miehet, mikä siellä on? (*Ulos.*)

HUUTOJA JA HÄLINÄÄ ULKOA: Karjalaisia kylässä, vainolainen lähenee, talot palavat!

KIRKKOH. Varjelkoon taivas! (*Vastaan juoksevalle Martalle.*) Vainolainenko kylässä?

MARTTA. Niin, laupias isä, naapuritaloja jo polttaa.

JOHANNA ja HELINÄ (*syöksevät tupaan.*) Hyvä Jumala, vihollinen tulee!

MARTTA. Oih, kirkkoherra, kirkkoherra, mikä nyt neuvoksi?

KIRKKOH. Pakoon pian, metsäpirteille päin.

JOHANNA. Niin, pakoon, pakoon.

MARTTA. Ja tännekö kaikki tavarat jätetään vainolaiselle alttiiksi, ruoat ja häävarustukset — ei, ei, ei. Tytöt hoi, ruoat pois pöydiltä, kaikki talteen. Johanna, oletko antanut paistin palaa? (*Häärivät. Kirkkoherra häätää heitä ulos.*)

KIRKKOH. Ei, ei, ei nyt paisteista väliä.

HELINÄ. Oih, mikä kurjuus! (*Väkeä juoksee edestakaisin.*)

UKKO V. (*tulee ovelle ja komentaa sieltä*) Tallit ja navetat auki, ajakaa elukat metsätielle. Varustakaa aseenne, miehet, tavaroita ei nyt ehdi korjata. Ja naiset pois, ulos, paetkaa metsään tai piiloutukaa mihin pääsette.

MARTTA (*pyörähdellen*). Mutta minä vain en pakene. (*Ulos, samoin muut naiset. Helinä häätäypi, kiipee uunille.*)

KIRKKOH. (*ukko V:lle*). Entä me?

UKKO V. (*kiireesti vyöttäytyen ja kengittäytyen*). Turkki päälle nyt väleen, kirkkoherra.

(*Pihalla kelloja kilisee, huutoja kuuluu, ovesta näkyy, kuinka miehet ottavat porstuasta, toiset pirtistäkin, aseitaan ja suksiaan.*)

MIEHET. Suosaloonko painetaan?

UKKO V. Niin, vikkelästi hiihtämään ja keräytykää Suosalon laitaan. Varoittakaa ohimennessä alempana olevia taloja ja käsekekää kaikkien miehisten miesten aseissa kokoontua sinne.

KIRKKOH. (*turkkipäällä ulosmenossa*). Kunpa ehdittäisiin. (*Peräytyy ovelta*). Hyvä isä, kun vainolainen pisti puhki miehen joella.

UKKO V. (*kiinnittää kirveen vyöhönsä, ottaa lakin ja kinttaat*). Se on Ahma liikehtimässä, vaan odottakoon, vielä hän ei ole iltikseen tätä kylää ryöstänyt.

KIRKKOH. Heitä nousee jo törmälle.

UKKO V. Seuratkaa minua. (*Molemmat ulos. Mutta Ahma tulee vastaan ja peräyttää heidät keihäällään.*)

AHMA. Sisään, sisään vain, äijät. (*Ukko V:lle, joka kohottaa kirveensä.*) Lasketko kalsosi, vai!

KIRKKOH. On parasta asettua.

AHMA. Se on pakosta. (*Karjaisee.*) Tuonne nurkkaan!

ONTREI (*tulee Ahman jäljessä*). Eihän täällä ole kuin kaksi äijää (*leuhauttaa Martan sisälle*) ja yksi akka.

AHMA. Lahoja joukkoa! Vaan me käymme taloksi, Ontrei.

ONTREI. Käydään vain. Ka, pappiko se tuo on, kun on noin sileänaamainen?

AHMA. Kun pappi lie, niin nyt siunatkoon ruoan, sillä sen kimppuun minä käyn.

ONTREI. Niin, rupeamahan tässä on hiihdettykin.

KUISMA (*rientää muiden karjalaisten seuraamana sisään*). Tännekö sinä Ahma sukasit? Etkö lähde enää ajamaan noita pakenevia?

AHMA. Akkoja ja lapsia, en tottavie viitsikään. Eihän täällä löydy koko kylässä miestä, joka uskaltaisi keihästä ojentaa.

UKKO V. (*syrjässä kirkkoherralle*). Se on Ahma. Nyt ei ole Kiimingille armoa.

KUISMA. Tännekö aiot jäädä?

AHMA (*Kuismalle*). Tänne. Tehkää te kylästä puhdas. Jos kuka vastarintaa aikoo, (*sujauttaa keihästään*) heti puhki.

KUISMA. Suksille, miehet. (*Karjalaiset ulos*.) Otetaanko me vankeja?

AHMA. Ei huolita. Hitto niitä kuljettamaan, meidänhän täytyy tästä kiirehtiä yhtyäksemme toisten kanssa Iin kirkolla. Saalista vain!

KUISMA. Talot tuleen ja tavarat laukkuihin.
(*Menossa.*)

AHMA (*huutaa jälkeen*). Keräytykää sitten saaliinenne tähän taloon, tähän tuo tuntuu vanhimmalta. (*Kuisma ulos.*)

ONTREI. Ja ruokaisimmalta! (*Pöydän luo.*) Siinäkö herkkuja on!

AHMA. Niin, parasta ruveta syömään, kun ei kerran tapella saa. (*Istuutuvat syömään.*)

MARTTA (*kiukuissaan, rupee kantamaan pois ruokia*). Ei ne herkut ole siinä teitä varten.

AHMA (*karjaisee*). Koskepas niihin ruokiin — luuletko meidän suumme olevan vasikannahasta. Kanna vain lisää, mitä löytyy. (*Laskee vyönsä ja miekkansa pöydälle, ristii silmänsä ja rupee syömään.*) Mihin pitoihin tässä lienee jouduttukin.

ONTREI. Niin on kuin vieraita varten ainakin varattu ja tupakin juhlatamineissa, katso, katot ja lattiat.

AHMA. Vieraitapa saivatkin (*nauraa*), meitä lienevät odotelleet! (*Kallistelee olutkipppoa.*) Mutta ukko, (*tyrkkää kipun vanhalle Vesaiselle*), tässä on vierailta jano, tuo olutta tuossa paikassa.

MARTTA (*asettuu kuopan kannelle seisomaan*). Ei ole olutta.

AHMA (*viskaa hänet syrjään*). Vai ei pidoissa olutta! Ukko, uppoa heti kuoppaan ja kannan paras-tasi, muuten kutkuttelen teitä molempia. Ja sauna lämmitä, akka, minä tahdon tässä kylän. (*Ajaa Marttan ulos.*) So, vikkelämmän. (*Ukko V. kuoppaan.*)

ONTREI. Mikähän tämä talo lienee nimeltään. Hä, pappi hoi, mikä on talo?

KIRKKOH. (*aikoo sanoa, mutta vaikenee*).

AHMA. Hä, kenen talo?

ONTREI. Mykkiä pappeja näkyy tässä maassa olevankin. Mitähän jos otamme miehen mukaamme Vianaan ja opetamme puhumaan.

AHMA (*kovemmin*). Hä, kenen talo?

ONTREI. Ei tule apua. Viedään mies Vianaan ja annetaan toisten sitten lunastaa hänet, totta nuo papistaan maksavat koko joukon kolikoita. (*Ukko V. nousee kuopasta.*)

AHMA (*napsauttaa sormiaan*). Mutta sen me teemmekin. Tämän otamme mukaamme, vaikkemme muista vangeista huoli.

UKKO V. Armahtakaa toki Herran palvelijaa, näettehän, se on vanha mies.

AHMA. Hohoo, ei siitä hätää. Hän hikoilee ehkä pahasti ensi hiihtotaipaleella, mutta kyllä hän siihen tottuu.

ONTREI. Mutta sillä taipaleella ei supinnahkaturkkeja tarvita, pysyt lämpimänä muutenkin. (*Kiskoo papilta turkit.*) Nämä otan minä.

AHMA (*antaa haarikan Ontreille*). Oikein, ota sinä koko pappi hoteillesi. (*Ukko V:lle.*) Mutta äijä, olutta, nosta esiin koko lekkeri, mitä tämänvertaisella vieraita pilkkaat. Ja tänne tulee janoisia muitakin.

ONTREI. Tässä kylässä on eläviä taloja, näin kaukana rannikolla en ole ennen ollutkaan.

AHMA. En minäkään näillä seuduin, mutta isäni se täällä kyllä on kulkenut. Ja oikeastaan mulla pitäisi jossakin näissä kylissä olla sukulaisiakin. (*Ukko V. pysähtyy kuuntelemaan.*)

ONTREI. Sukulaisia, täällä?

AHMA. Niin, isäni muistelee sitä usein. Se on ollut kiiminkiläinen, joka takavuosina on ryöstänyt Kannanlahdesta isäni sisaren, — lienet tuosta jutusta sinäkin kuullut. Kuolleen jo kuuluu se tätini tänne, mutta hänen sukuaan minun vielä tekisi mieli tervehtiä ja palkita tätini ruokkovaivoista. Vielä haen sen talon ennen lähtöäni.

ONTREI. Muistatko nimeä?

AHMA. Vesala. Vesaisen Juho, tuo niiden pahin tappelija, on sitä samaa perettä. (*Nousee ja työntää ukko Vesaista.*) Mutta mitä sinä siinä kuuntelet, ukko, alas, tuo olutta.

UKKO V. (*julmistuen*). Kavahda kajoamasta!

AHMA (*tyrkkää hänet kellariin*). Liiku sitten liukkaammin.

(*Helinä liikahtaa uunilla säikähtäen meteliä.*)

KIRKKOH. Herra armahda meitä kaikkia!

AHMA. Ka, jo puhuu pappikin.

ONTREI (*nousten*). Mutta mitä pirhanan piri-nää tuolta uuniltakin kuuluu?

AHMA. Hä, uunilta, onko niillä hiiriä uunilla?
(*Menee tarkastamaan.*) Hä? (*Vetää ruotiukon alas.*)
Mikä ryysykasa, sammaltunut ruotilainen.

RUOTIUKKO (*lattialla*). Tapatko sinä minut?

AHMA. Hyi heittiötä, sinuunko sotkisin miek-
kani. (*Haparo i uunilta.*) Vaan täällä on vielä muu-
takin. Ahaa! (*Nostaa kohona Helinän syliinsä.*)
Kätkevät parhaat makupalansa uunille, ryysyjen taa.
Peijakas! Siinäpä tyttöä on. Kaunis kuin pyhä
Maaria neitsyt. Katsele Ontrei sitä hipiää, sitä var-
ren suloa.

ONTREI. Jopahan taas tapasit armasteltavasi.

AHMA. Mutta tämmöistä en ole ennen tavan-
nutkaan, en hitto soi nähnyt näillä silmilläni.

ONTREI. Ka niin, siitpä taisi jo tulla toinen
vanki.

AHMA. Tulipa tietysti, tätä lintuani en heitä,
en, vaikka sylissäni pitäisi kantaa! Istuhan siihen
polvelleni, tyttö, älä pelkää, varpuseni, en sinua pa-
hoin pitele, kantelenhan kuin kultamurua.

KIRKKOH. Sääli toki lasta, jos et meitä
muita säälinekään.

AHMA. Teistä minä viisi, tämä on toista...

KIRKKOH. Näethän, tyttö on säikähdyksestä
kuolemaisillaan.

AHMA. Tämäkö, eikö mitä, ethän olekaan säi-
kähdyksissäsi, tyttöni. Mitäpä pelkää? Mäsäksi
isken jokaisen, joka sormellaan uskaltaa sinuun kos-

kea. Älä pelkää, et missään ole niin turvassa kuin Ahman sylissä.

HELINÄ (*joka näihin asti on maannut liikahtamatta, ikäänkuin jähmettyneenä, nytkähtää ja siirtyy Ahman sylistä penkille, kuiskaten*). Ahma, tuoko Ahma? Päästä minut!

AHMA. No, istu siinä vierelläni jos tahdot, niin saan sua silmiin katsella. Totta tosiaankin, Ontrei, yksin tuon tytön tähden tekisin kymmenen tällaista retkeä, hakisinpa hänet vaikka yhdeksän meren takaa. (*Helinälle.*) Lähdethän nyt mukaani, tyttö, minun omakseni, kainaloiseksi kanakseni Kannanlahden rannoille?

UKKO V. (*nousee kellarista lekkeriä tuoden*). Helinäkö, lapseni, tuossa? (*Syrjään.*) Oi, jos Juho joutuisi!

AHMA (*jatkaa*). Lähdethän. Hellävaroen sinut Vianaan vien, peitän pulkkaan pehmoisiin porontaljoihin ja vieressäsi vartijana hiihdän. Siellä perillä laitan sulle suuret hopeasolet, saksansilkistä hammeet ja helmiset helpeet.

UKKO V. (*käy Ahman eteen*). Ahma, jos sinulla sydäntä lie, minut tapa, mutta vapauta lapseni.

AHMA. Suus kiinni, äijä, ja kiitä Jumalaa, että pääset apekseni. Se on sulle jo liian suuri kunnia. (*Helinälle, joka huokaa.*) Huokaamasta herkeä, tyttö. (*Kuisma ja karjalaisia tupaan.*) Tästä tuleekin nyt häämatka Vianaan.

KUISMA. Mitä, tuonko aiot hilata mukaasi?

AHMA. Se on minun asiani. — No, joko on kylä tuleessa?

(*Helinä vetäypi uunin loukkoon, ruotiukon luo.*)

KUISMA. Eipä ole tässä näkyvissä palamattomia taloja muita kuin tämä. Saalistaan kokoovat miehet. — Mutta tässpä herkkuja on.

AHMA Niin, pitäkää puolenne, miehet. — Eikäkö vastarintaa ollut missään?

KUISMA (*syöden, niinkuin toisetkin karjalaiset*). Eipä sanoiksi. Miehiset miehet ovat enimäkseen paenneet metsään, ja hitto heitä sinne lähti ajamaan.

AHMA. Ei kannata, saalis on pääasia. Miesten syötyä lähdetäänkin jo hiihtämään taas toisiin pitoihin.

KUISMA. Miehet aterioivat jo täyttä vauhtia toisessa pirtissä; siellä on herkut pöydällä niinkuin täälläkin ja lisää paistetaan.

ENSIMMÄINEN VIENALAINEN. Mutta muuan äkäinen akka siellä tahtosi miehiltä kielellä ruokiaan ja laitoksiaan.

AHMA. Pahasuinen muori, se on se samainen minun saunamuorini.

TOINEN VIENALAINEN. Vaan miehetpä nostivatkin eukon pihalle, istuttivat siellä kinokseen ja loivat lunta päälle — aivan umpisokkeloon! (*Nauraa.*) Olutta, vaari!

ENSIMM. VIENAL. Ja lohta lisää, kun lohimaassa ollaan. Tuossa tyhjä purtilo!

TOINEN VIENAL. Ja piirakkaita. Piru, kun olivatkin hyviä!

(Ukko lähtee haluttomasti hankkimaan. Ovella tulee Tapani vastaan, viittaa isälleen. Ukko pysähtyy.)

AHMA *(käy epäillen Tapania kohti)*. Mikäs tämä on nassakan tappi? Ja kädessä pyssy, oikea tuliluikku. Näytäs tänne väleen, vekara, ehei, tämä on vaarallinen kapine lapsen kädessä. Mutta miehen kourassa tuo voi tarpeen olla *(katselee pyssyä)*, tällaista olen kauan halunnutkin.

TAPANI *(syrjässä isälleen)*. Riihen katolta näkyy hääjoukko, se on tulossa kaukana joella.

UKKO V. Pujahda ulos, hiivi metsänrintaa myöten Juhoa vastaan ja käske hänen kääntyä Suosaloon.

AHMA *(kuuntelee ja kavahtaa pystyyn)*. Mitä Juhoa vastaan? Seis! Ontrei, käyppäs tarkastamassa, näkyykö ketään joelta. *(Pitelee Tapania.)* Poika, kenen talo tämä on, hä? *(Tapani ääneti.)* Kenen sinä olet poika, sanotko?

TAPANI. Vesaisen.

KUISMA. Vesaisen! Silloin on leikki kaukana.

AHMA. Sitä vähän aavistin. Miehet, nyt syönti kesken, aseisiin ja suksille!

ENSIMM. VIENAL. Helkkari, olisinpa pisteltyt vielä pari piirakasta.

TOINEN VIENAL. Kiskaisenpa vielä edes olutta.

AHMA (*tutkii Tapania*). Mistä hän tulee, se Juho?

TAPANI. Häistään, Kemistä.

AHMA (*ilkkuen*). Yhyy, vai tässä on satuttunakin sukulaistaloon, vieläpä hääpäiväksi. Tekisipä tosiaankin mieleni ottaa vastaan sitä hääjoukkoa ja Juho-orpanaa.

KUISMA. Ei, nyt ei ole siihen aikaa. (*Ukko V:lle.*) Onko hänellä miehiä mukanaan?

UKKO V. On siksi kuin teille tarvitaan.

AHMA. Sepä nähtänee!

KUISMA. Ei, lähde hiihtämään nyt kauniisti, Ahma, nyt ei ruveta tappeluun, muuten olemme mer-rassa. Ne sulkevat meiltä tien pääjoukon luo.

AHMA. Kylläpä syyhyisi sormiani, olen siksi paljo kuullut siitä Juhosta.

KUISMA. Toisella kertaa koetettanee; nyt laukut selkään ja suksille. (*Miehet lähtevät. Tapani mukaan.*)

AHMA. Vai Vesalassa tässä vierailtiin. No, muistit jätän ainakin käynnistäni. (*Menossa olevalle Kuismalle.*) Pistä tuleen tuo uusi tupa, tämän sytytän itse. (*Vyöttäypi.*) Lyhyiksi kävivät kesttit tällä kertaa ativotalossa, vaan vieläpä löytänen sen Juhon.

UKKO V. Taikka hän sinut.

AHMA. Uhkailenko, viheliäinen. (*Kohottaa kirstään.*)

ONTREI (*syöksee sisään*). Joudu, Ahma, miesjoukko näkyy jo joella ja meidän miehet ovat jo hiihtämässä.

AHMA. Älä hiidessä. Ensi kertaan siis!

ONTREI. Entä tuo pappi. Heitetäänkö?

AHMA. Komenna mukaasi! (*Ulos.*)

ONTREI. Hei, hiihtämään, pappi. (*Työntää kirkkoherraa edessään.*)

KIRKKOHERRA. Tervehtikää perhettäni ja luottakaa...

ONTREI. Nyt ei ole aikaa terveisiin. (*Molemmat ulos.*)

UKKO V. (*istahtaa masentuneena*). Oi, olisipa Juho joutunut vähää ennen. Kurittamatta nyt livisti Ahma.

HELINÄ. Menikö hän nyt, isä?

UKKO V. Ahmako? Kiitä Jumalaasi, että meni.

HELINÄ (*puoleksi itsekseen*). Meni noin.

RUOTIUUKKO. Tyttö, tyttö, tyttö!

AHMA (*syöksyy tupaan*). En sittenkään jätä parasta saalistani. (*Tempaa Helinän, käärii raanuun.*) Nyt tyttöni hevosen rekeen ja Karjalaan.

UKKO V. (*on temmannut kirveen*). Älä koske siihen tyttöön.

AHMA. Edestä pois. (*Kohottaa keihäänsä.*)
Etkö väistä! (*Survaisee.*) Väistätpä. (*Ulos, Helinä sylissään.*)

UKKO V. (*lattialla verissään*). Lapseni vei, jultmuri. Hei, pelastakaa hänet, miehet, Kiimingin miehet! Ei ole ketään. Juho hoi! — oi, ei ketään. (*Vaiþuu.*)

RUOTIUKKO (*nousee, katsoo*). Ei ketään, ei kuin vanha ruotiukko, jota ei viitsitty tappa. Huonous pelasti, lika ja ryysyt, vaan mahtavat masennettiin. Tuossa isoinen isäntä ja (*ikkunaan, josta tulen hohde rupeaa pahtamaan*) ja tuossa sen komea pirtti. Siinä komeus ja rikkaus, mutta ruotiukko se ei rikastu eikä köyhdy. (*Kiipeää uunille.*) Hän kiipee uunille, entiselle paikalleen, siinä makaa, siinä.

MARTTA (*ja vähän myöhemmin muita naisia tulee sisään*). Puh, kun olivat tukehduuttaa kinokseen, verikoirat, rosvot. Ja kaikki syöty! (*Näkee isännän.*) Mutta, Herra Jumala, täällähän on isäntä verissään, liekö kuollut. Voi petoja! . . . Ei, hän hengittää vielä. Nostakaa hänet vuoteelle, väleen tytöt, vettä ja riepuja! (*Nostavat haavoittuneen vuoteelle.*) Uuh! haava rinnassa, käden mentävä. (*Naiset uikuttavat ja päivittelevät.*)

TAPANI (*tupaan*). Isä, oi, onko isä haavoittunut?

UKKO V. (*vaikeasti*). Missä Juho, missä viipyy Juho?

MARTTA (*Tapanille*). Käy, Tapani, kiirehtimässä Juhoa, sano, että isäsi on kuolemaisillaan.

TAPANI. Juho tulee juuri.

MARTTA. Opasta Juho tänne.

TAPANI (*ovella*). Juho, Juho, joudu!

MARTTA. Voi kurjuutta, harmaita hapsia eivät säästäneet.

JUHO VESAINEN (*kiirehtii tupaan*). Isäni, te olette haavoittunut?

UKKO V. (*verkkaan*). Poikani, minä kuolen... Vanha viha..., vanha kosto...

JUHO. Se oli Ahma, joka iski?

UKKO V. Ahma iski, ryösti... Sinä, poikani, kosta..., kosta..., kosta...

(*Tulen hohde käy kirkkaana ovesta, josta äänettömyyden vallitessa astuvat sisään Krankan Hannu, Kauppi y. m. Ukko korisee hetken, kuolee.*)

HANNU. Kuollutko isäntä?

JUHO. Kuollut, Hannu, kuollut Ahman surmaamana! (*Melkein itsekseen.*) Vanha viha, vanha kosto, niin, niin, vanha suola janottaa. Hän kosti — tuossa vainaja. (*Istuituu masentuneena penkille.*)

KAUPPI. Ovat nämäkin hääiloja, tupaantuliaisia!

TORVINEN (*sisään*). Sitä on mahdoton sammuttaa, tuli on jo saanut sellaisen vallan. (*Pysähtyy nähdessään vainajan.*)

JUHO (*entisellään*). Polttivat uuden pirttini, jossa olin aikonut onnessa elää.

KAUPPI. Kumma kun tämän jättivät polttamatta.

MARTTA. Eivät kerinneet. Kiire tuli lähtö, kun kuulivat teidän saapuvan.

TORVINEN. Raukat! Olisimmepa ehtineet vähää ennen!

MARTTA. Juuri äsken vielä isännöitsi Ahma tässä pirtissä, tässä söivät ja joivat ja isäntää pitivät juomanlaskijanaan.

JUHO. Isääni!

TORVINEN. Mutta missä olivat kaikki Kii-
mingin miehet?

MARTTA. Vainolaiset hyökkäsivät niin äkki-
arvaamatta kuin ukkosilma kylään, ei siinä ollut aikaa eikä neuvoa muuta kuin paeta. Isännän aie oli kerätä kylän miehet Suosalon laitaan ja sieltä hyökätä... Muut ovatkin siellä, itse hän ei sinne ehtinyt.

TAPANI. Ja sinun pyssysi, Juho, vei Ahma.

JUHO (*hyppähtää ylös*). Pyssynikö? Veikö hän pyssyni?

TAPANI. Niin, Ahma vei.

JUHO. Niin, Ahma. Minnepäin hiihtivät vainolaiset?

TAPANI. Iin kirkolle päin.

TORVINEN. Aikovat senkin polttaa. Mutta emmeköhän sinne kerkiä mekin!

JUHO. Tunnenpa luontoni nousevan tuota kaikkea kuullessani...

(Johanna tulee tupaan. Miehet keskustelevat. Torvinen ulos.)

MARTTA. Täällä olet toki, Johanna. Mutta missä Helinä?

JOHANNA. En tiedä. Tänne hän minusta jäi, kun me Tapanin kanssa juoksimme riiheen piiloon.

HANNU *(huolestuen)*. Mitä, missä on Helinä?

JUHO *(levottomana)*. Helinä, sisareni, minä aavistan pahaa. Hakekaa hyvät ihmiset.

HANNU. Hakemaan. Ehkä hän on jossakin piilossa. *(Ulos muiden mukana.)*

MARTTA. Kunhan eivät olisi tappaneet lasta.

KAUPPI. Taikka, taikka...

JUHO *(tarttuu Kaupin käsivarteeseen)*. Mitä? Ryöstäneetkö mukaansa? Pelkäätkö sitä sinäkin?

HANNU *(tupaan Torvisen kera)*. Ei ole nähty ulkona. *(Hakee uunilta.)* Täällä on ruotiukko. Oletko nähnyt Helinää?

RUOTIUKKO. Täällä se oli...

HANNU. Oli! Ukko hoi, tule esiin sieltä. *(Ukko alas.)* Oli, sanot, missä hän nyt sitten on?

RUOTIUKKO. Täällä se oli, vaan se pitkä roikale repi meidät alas. Minua potkaisi, näin, vaan tyttöä sylissä teivi.

JUHO. Se on ollut Ahma!

HANNU. Se peto Helinäni kimpussa! Mutta, ukko, vastaa, mihinkä heitti hän lähtiessään sitten Helinän?

RUOTIUKKO. Heittikö, ei heittänyt, vaan vei; näin kääri raanuun ja näin kantoi käsivarrelaan.

JUHO. Ryösti lapsen! (*Itsekseen.*) Sen jo arvasin — sama oli äitinikin kohtalo! (*Miettii.*)

RUOTIUKKO (*jatkaa*). Ja isäntää, joka oven eteen asettui, hän iski kirveellään näin, ja sitten meni.

HANNU. Helinä ryöstetty! Nyt suksille, miehet, hänet on pelastettava!

TORVINEN. Vienalaisten jälille viipymättä, se on miehen puhetta, Hannu!

HANNU. Kunniani kautta tuonkin hänet takaisin!

MARTTA (*pidättää hätääntyneenä Hannua*). Mitä puhutkaan, Hannu, aiotteko jättää meidät naiset tänne yksin poltettuun kylään?

TORVINEN (*Juholle*). Tässä kysytään nyt, onko täällä miehiä vai eikö?

JUHO. Niin, minä näen, että koston täytyy alkaa. (*Vuoteen luo.*) Isä, sinä kehoitit minua sii-

hen, eikä se kosto nyt tule kauan viipymään. Minä tahdon nähdä sen Ahman, vielä tällä rupeamalla tahdon tapella hänen kanssaan.

TORVINEN. Ka niin, Juho, sitähan minäkin.

JUHO. Olin aikonut elää rauhassa ja onnessa täällä kotona, vaan en saanut. Siis alkakoon sota!

HANNU. Ja tuossa tuokiossa.

JUHO. Eikö näy vielä miehiä palaaviksi Suosalosta?

TORVINEN. Jo ovat tulossa. Ja aseissa ovatkin kaikki ja valmiiksi suksilla.

KAUPPI. Vainolaisia on kukatiesi mimmoinen lauma.

HANNU. Helinä on pelastettava!

MARTTA. Ei, ajatelkaa toki näitä tänne jääviä, turvattomia perheitä.

JUHO. Niitä ajatellaan sitten, nyt vain vainolaisen jäljille, arvelematta ja viipymättä. Ehei, Ahma, et sinä vielä ole omilla maillasi! — Hannu, huuda Kiimingin miehille, että kaikki keräytyköt tuohon joelle. (*Naisia, niiden joukossa Anni, astuu matkavuvussa sisään. Hannu ulos.*)

TORVINEN. Oikein. Siitä pyyhkäistään poikimaisin vianalaisten jäljille, onpa toki valmis latu hiihtääksemme.

JUHO. Ja verestää pitää hangen vielä tämän yön seuduissa!

ANNI (*jota Juho ei ole huomannut, tapaa takapäin Juhoa kaulasta*). Verestäkö hangen, Juho kulta, mitä puhut! Nytkö jo sotaretkelle! Jätätkö jo tänäpäivänä minut yksin?

JUHO (*taluttuen*). Ah, sinäkö, Anniseni! Te olette jo tekin joutuneet perille.

ANNI. Ajatteles, minkälaisessa pelossa ja tuskassa olen ollut, ennenkuin taas sinut tapasin. Nyt olen luonasi. Hennotko todellakin taas jättää minut. Lupasithan...

JUHO. Oma eukkoseni, enhän voinut silloin tätä kauhua aavistaa...

ANNI. Mutta jää nyt luokseni, jäähän. Ajatteles, hääpäivänämmekö lähtisit sinne vainolaisen surmattavaksi?

JUHO (*puoliääneen*). Ja hääyökseni! Oh, kuinka hennon? Voi sinuasi, Ahma!

ANNI. Jää, Juho, jää, älä tee tätä kurjuutta vielä suuremmaksi.

JUHO (*vaikenee, syleilee vaimoaan*).

MARTTA. Ja jääkää te muutkin, kaikki!

TORVINEN (*astuu Juhon luo*). Mitä, epäiletkö todellakin, Juho, lähtöäsi! Kuunteletko naisten ruikutuksia tällä hetkellä, kun on miesten tehtävä kysymyksessä, kuritus ja kosto!

ANNI (*Torviselle*). Mutta isä kulta! (*Itkee.*)

TORVINEN. Saat tyytyä, Anni, niin saivat ennen meidänkin eukot. Ja sinä, Juho, ehdit sinä vielä vaimosi vieressä maata. Mutta vainolainen, joka on rankaisematta polttanut pirttisi, tappanut isäsi, ryöstänyt sisaresi, siellä hiihtää se rauhassa polttamaan toisia kyliä. Jos tahdot raukkana kotiin jäädä niin jää, on meitä miehiä lähteviäkin, jotka ehätämme Ahman kintereille.

HANNU (*tupaan*). Siellä on jo kylän nuoriso lähtövalmiina ja innoissaan onkin, Juhoa vain odotellaan.

JUHO (*nousee*). Ei tarvis kauoa odottaa. (*Vaimolleen.*) Hyvästi, Anni, en saa nyt luonasi viipyä. Vasta kun vihollinen on näiltä mailta ajettu, saamme ajatella kotoista rauhaa.

ANNI (*hiljaa*). Sittenkin jätät!

TORVINEN (*Juholle*). Sitähän minäkin. Ei isäsikään ennen arastellut, kun piti vienalaista kurittaa.

JUHO. Isäni, niin, häneltä mulla onkin niille terveiset vietävät. (*Tempaa päättävästi kirveen.*) Tule, tappara, toverikseni, nyt sinua koetetaan. Hei, kun sen varsi käy kouraani taas kuin juotettu ja sen terä janoo verta!

ANNI (*pelästyneenä*). Oi, Juho, Juho, en tunne sinua enää, mikä hurjisti luontosi noin? (*Itkee.*)

JUHO (*hellästi*). Rauhoitu, eukkoni, älä itke. (*Syleilee Annia.*) Pian tulen takaisin ja silloin tunnet minut taas.

ANNI. Tulet! Sinne kaadut ja minut jätä orvoksi.

JUHO. Ole huoletta, (*osoittaa kirvestään*) tuossa turvani. (*Anni koettaa vielä pidätellä miestään.*) Ei, älä estele minua, isäni tuossa on kostamatta. Hyvästi! (*Miehet ulos.*)

ANNI. Tämmöistä siis oli hääiloni!

(*Esirippu alas.*)

2:nen näytös.

Krankkalan piha. Talo vasemmalla, näkyvissä seinä, portaat ja kuisti, jossa on istuinpenkkejä ja joka on ympäröity juhannuskoivuilla. Oikealla aita ja veräjä, taempana pari kukkivaa tuomea, joiden alla on kiikkulauta. Perällä näkyy sauna, jonka seinällä on verkkoja kuivamassa. Saunan kupeitse käy tie rantaan lepikön läpi, jonka lomitse joki siintää. Juhannuspäivä.

Tytöt istuvat kiikkulaudalla tuomen alla. JOHANNA hyppää esiripun noustessa hakemaan jotakin ruohikosta.

HELINÄ. Mitä sieltä heinikosta haet, Johanna?

JOHANNA. Sirkka täällä laulaa; ahas, onnen lintuni, nyt annakin mulle voidettasi, joka lempeä taikoo. (Lukee:)

Nosta lempi liehumahan,
kunnia kukoistamahan!
Nosta nuorten miesten mieli,
syän sytytä tulehen,
povi polttohon kovahan,
mieli melki heltehesen,
jottei oisi öissä maata
eikä päivillä levätä.

HELINÄ. Voi kun olet hupakko, Johanna, sirkan voiteella käyt sulhoja taikomaan!

JOHANNA. Niin, puhutpa sinä, jolla jo on sulhanen! (*Viskaa sirkan heinikkoon.*) Hypi sinne onnen lintuni. (*Istuu Helinän viereen.*) Onhan se, Helinä, lysti, kun on sulhanen?

HELINÄ. Onko? En minä tiedä.

JOHANNA. Etkö tiedä? Kuule, sinä olet niin soma, et taida välittää sulhasestasi... Niin, niin, olenhan minä nähnyt. Miksi et lähtenyt tänä aamuna toisten kanssa kirkolle, vaan jäit tänne? Hä?

HELINÄ. Jäinhän sinulle toveriksi, kotimieheksi. Hauskako sinun olisi ollut koko kirkkonaika ypyöksin istua täällä suuressa Krankkalassa?

JOHANNA. Hm... Muistatko mikä päivä nyt on?

HELINÄ. Juhannuspäivä, muistathan sen sinäkin, miksi kysyt?

JOHANNA. Vaan muistatko myöskin, mitä on päätetty tapahtuvaksi juhannuksena, hä?

HELINÄ (*sitoo kukkasia kimpuksi*). Niin, mutta...

JOHANNA. Niin, mutta meillä olisi oikeastaan pitänyt olla häät tänä päivänä, sinun ja Hannun häät. Vaan sinä et ole tahtonut, sinä välttelet Hannua, eikö totta?

HELINÄ. Välttelenkö minä..., tulihan nytkin tänne teille Juhon kanssa, kun hänen oli lähdettävä tänne miesten neuvotteluun.

JOHANNA. Tulit, kun Juho otti soutajakseen. Tunnusta pois, sinä et tahdo ruveta Hannun vaimoksi etkä tänne meille emännäksi.

HELINÄ. Ei, Johanna, älä kysele, enhän minä tiedä enkä osaa selittää...

JOHANNA. Eihän se mitään pahaa ole, en minäkään ottaisi semmoista miestä, josta en välitä. Sinulla on joku toinen katsottuna, eikö olekin, joku Kiimingin miehiä, niin, niin, älä kieltelekään.

HELINÄ. Ei ole, ei ole ketään katsottuna, ei Kiimingissä eikä muualla.

JOHANNA. Onpahan, miks'ei sitten häitä tule!

HELINÄ. Eihän yksin minun vikani ole, ettei häistä ole tullut mitään. Miehet olivat kauan vieraalaisia ajamassa, sitten isä haudattava, ja talo poltettu ja ryöstetty. Ajatteles tuota kauheata aikaa. Miten olisikaan tämän puolen vuoden ajalla ehditty häitä puuhata?

JOHANNA. Olisivatpahan muut puuhanneet, vaan sinä olet aina vetäytynyt pois — onhan Hannu kertonut... Viime talvena te olitte vielä niin hyvät ystävät Hannun kanssa, mutta nyt olet koko kevään ollut niin soma, niin salaperäinen, niin umpinainen... Säikähditkö niin pahaksi, kun sinut Ahma ryösti?

HELINÄ (*hypähtäen*). Ahma..! (*Istu.*) Eikö mitä.

JOHANNA. Senpähän jälkeen olet niin muuttunut. Pelkäsit kai kovasti, kun hän rupesi sinua viemään?

HELINÄ. Oih, en muista enää.

JOHANNA. Etkö muista? Mutta räökkäsihän hän sinua pahasti, tuo julma mies.

HELINÄ. Ei rääkännyt eikä ollut julkakaan. (*Miettii.*) Niin, olihan hän julma, kun isän tappoi ja talon poltti ja tappeli, — hyi, hirveän julma! Mutta minulle hän ei pahaa tehnyt.

JOHANNA. Ei pahaa, kun mukaansa raastoi! Kuule, kerroppas nyt oikein, miltä tuntui, kun hän rupesi sinua ryöstämään.

HELINÄ (*tuumii hetken*). En osaa kertoa... Ei, puhutaan muusta.

JOHANNA. Mitä teit, Helinä, kun hän sinut tempasi?

HELINÄ. En mitään, en voinut tehdä mitään.

JOHANNA. Minä olisin potkinut ja purrut. Etkö edes itkenyt, etkö huutanut?

HELINÄ (*vitkastellen*). En, muistaakseni. Hän kantoi minua niin hellävaroen. Ja siitä puhutteli.

JOHANNA. Puhutteli! Mitä hän sanoi?

HELINÄ. En muista, en tainnut kuullakaan. Vakuutti, ettei hän mulle pahaa aio, vaan hyvästi aina kohtelee. Ja lupasi rakentaa rauhan Juhon kanssa ja sitten elää sovinnossa, eikä aikonut enää koskaan tulla ryöstämään.

JOHANNA. Hän, Ahma! Kuule ilkiötä kun valehteli. Etkö koettanut paeta?

HELINÄ. Hänen käsistään, en. Enkä voinut liikahtaakaan, suljin silmäni ja lepäsin siinä. Kunes hän lasi minut käsistään erääseen pirttiin lämmittelemään.

JOHANNA. Ja siihenkö se Ahma sinut jätti?

HELINÄ. Ei. Ulkoa rupesi siihen kuulumaan huutoa ja tappelua, ja vähän ajan perästä hyökkäsi Ahma taas sisään, tarttui käteeni, talutti ulos. Mutta samassa...

JOHANNA. Samassa hyökkäsivät Juho ja Hannu hänen kimppuunsa. Siitä on Hannu kertonut. Totta sinä ihastuit?

HELINÄ. Ihastuinko..., niin, totta minä ihastuin. (*Martta tulee veräjälle, kuuntelee.*) Eli ensiksi en käsittänyt mitä siinä tapahtui, ja kun hän jätti minut hangelle, niin ihmettelin sitä melkein hätääntyneenä ja ajattelin, että miksi hän minut noin jätti.

MARTTA (*astuu pihalle*). Kuka jätti, kenestä puhut, lapseni?

JOHANNA. Ahmasta se kertoo.

MARTTA. Hyi, tuosta julmurista? Siitäkö hätäysit, että hän sinut jätti?

HELINÄ. Enhän silloin tiennyt, että siinä oli Juho ja Hannu.

MARTTA. Olit höperö, tyttöni, ja niin olet vieläkin sen ryöstömatkasi jälkeen.

JOHANNA. Joko sieltä muut kohta palaavat kirkolta?

MARTTA. Tuossa paikassa. Minä riennän edeltä, tännehän keräytyy meille tänään koko joukko miehiä neuvottelemaan siitä kostoretkestä, jota iiläiset hommaavat, — pitäähän niille toki valmistaa murkina. (*Nousee.*) Tulkaahan tekin auttamaan, tytöt. (*Sisään.*)

JOHANNA (*kuiskaa Helinälle*). Vieraita tulee, Helinä, ehkä saadaan vihdoin kuuliaiset tänään! (*Sisään.*)

(*Hannu ja Tapani ilmestyvät veräjälle.*)

HANNU (*aidan takaa*). Täällähän on toinen kotimiehistä. Tuliko ikävä odotellessa, Helinä?

HELINÄ (*siirtyy sivummas*).

TAPANI (*kiivetessään aidan yli*). Hiljaa, hiljaa, tuolla ui telkkä rannassa. Lainaatko jousesi, Hannu?

HANNU. Ota pirtistä. (*Tapani pirttiin; hiiptii sitten jousi kädessä rantaan.*)

HELINÄ (*Hannulle*). Mitäs kirkolle kuuluu?

HANNU. Siellä kerrottiin, että tänne Oulun suuhun rakennetaan linna, tiedätkö, sellainen suuri varustus, jossa aina on sotaväkeä.

HELINÄ. Kuka sen rakentaa?

HANNU. Ruunu. Rakentajat ja sotaherrat ovat jo saapuneet. Ja sitten ei vienalainen enää uskallakaan tulla näille rannoille ryöstämään, ei sinunkaan, Helinä, enää tarvitse Ahmaa pelätä.

HELINÄ. Tosiaanko? Eikö hän voi tulla enää koskaan tänne?

HANNU. Ei — pelkäätkö hänen vielä tulevan?

HELINÄ. Minä, — en.

HANNU. Etköhän?

HELINÄ. Niin, en tahtoisi häntä enää koskaan nähdä, en hänen kasvojaan, en...

HANNU. Et tarvitsekaan. Nyt toivotaan tästä kahakkain loppuvan, ja päästään rauhassa kotona elämään.

HELINÄ. Mutta Juhopa aikoo Karjalaan.

HANNU. Niin Juho, vaan muut ovat vastaan. Eikä tee mullakaan nyt mieli retkille, tämän kesän tahtoisin olla kotona ja tiedätkö miksi? (*Hannu astuu veräjän sisäpuolelle. Helinä nousee lähteäkseen.*)

HELINÄ. Minun täytyy lähteä...

HANNU. Kuule, tämän kesänhän pitäisi olla, Helinä, merkkikesä meille molemmille.

HELINÄ (*menossa*). Äitisi kutsui minua.

HANNU. Ei, viivy, Helinä, onhan meidän puhuttava se asia puhtaaksi.

HELINÄ. Keritäänhän me vielä. Katso, tuolla tulee kirkkomiehiä. (*Sisään.*)

HANNU (*istuutuu penkille, itsekseen*). Noin-ikään, aina hän väistää, kun tahdon asiat selville puhua.

(Juho, Torvinen, Kauppi, Kaapro Tuomaanpoika ja pari muuta liminkalaista saapuu kirkkotieltä keskustellen.)

KAAPRO. Iijoellako sitten tapasitte vainolaisen?

KAUPPI *(kertoo, Juho, Torvinen y. m. tervehtivät Hannua)*. Iijoella, siinä oli jäällä kova ottelu iltaan saakka. Pimeän suojassa lähtivät sitten vienalaiset vetäytymään sydänmaalle päin. Sitä ennen olivat jo kirkon polttaneet ja kirkonkylän, kappalaisen tappoivat ja kirkkoherran veivät mukanaan vangiksi.

KAAPRO. Ja siitäkö hävityksestä on nyt iiläisten mieli niin katkera, että viipymättä tahtovat kostoretkelle lähteä?

KAUPPI. Siitä, siellä ovat miehet vihassa. Ja he tahtovat nyt yhtä autioiksi hävittää vienalaisten kylät.

KAAPRO. Kaikki yhtä tuumaa?

KAUPPI. Miltei kaikki, Juhohan se on tuuman johtaja.

(Tapani juoksee esiin saunan takaa ja osoittaa Juholle.)

TAPANI. Katso, Juho, siihen kellahti telkkä.

JUHO. Kas vain, johan sinä, Tapani, olet koko tarkka jousimies; jos olisit vuotta vanhempi, ottais sinut mukaani Vianaan.

TAPANI. Onhan minussa jo miestä. Ota mukaasi, Juho, ota!

JUHO. Ehkäpä otankin. Tarkoin siellä meidän miehet nyt tarvitaankin, koska liminkalaisia näkyy jänestävän.

TAPANI. Hei, minä pääsen Karjalaan, partioihin. (*Juoksee rantaan päin.*)

JUHO. Se poika ei ole raukan sukua.

KAAPRO. Meitä liminkalaisia sinä Juho soimaat raukoiksi, kun olemme retkeänne vastaan, — kyllä ymmärrän yskän. (*Juho kohottaa halveksuen hartioitaan.*) Teillä iiläisillä ei ole nyt muu kuin kosto mielessä ja kemiläisillä on sama juttu. Mutta — sota sortaa, rauha ruokkii — meillä liminkalaisilla on tällä kertaa toisia tuumia.

JUHO. Niin, te tahdotte virua täällä kotona nokisten orsien alla ja odottaa, kunnes vionalainen jonakin yönä tulee ja polttaa teidät pirtteihinne. Ei se Ahma kauaa poissa pysy eikä se nyt Iihin tule, siellä ei ole enää mitään korjattavaa. Odottakaa vain liminkalaiset täällä!

(*Uusia miehiä saapuu pihalle. Naisia myös.*)

TORVINEN. Monesti se on koettu, että ellei vainolaista käydä kurittamassa, hän ei herkeä hätyytämästä.

KAAPRO. Sitten se Ahma vasta tulee, jos sitä käydään ärsyttämässä. Vaan jos tänne nyt saadaan linna ja sotaväkeä...

JUHO. Jos saadaan! Ja niitähän se Ahma säikkyy!

KAAPRO. Vesaisessa puhuu kosto.

JUHO. Niin puhuukin.

TORVINEN. Kuulinhan, kuinka pappi juuri nytkin pääsi kirkossa selittämästä, että »riisukaa aseet, heittäkää viha, asettukaa elämään rauhassa ja jättäkää kosto Herralle...«. Hyvä jättää sen, jolla on talo polttamatta. Toista on, jos lähdemme Viennaan ja iskemme siltä suunta niin, ettei se pysty nousemaan enää maanselän yli, silloin saadaan täällä ehkä elää rauhassa.

KAAPRO. Sitä iskua seuraa vastaisku!

JUHO. Antaa tulla, olemmepahan kostaneet! Partioon lähdetään!

LIMINKALAISTEN *joukosta kuuluu ääniä:*
Ei lähdetä, pysytään kotona.

JUHO. Pysykää — raukat! Päästään me iiläiset ilman teitäkin.

TORVINEN. Ja on meitä miehiä kemiläisiäkin.

KAUPPI. Ei suututa. Mitä sanonee Krankkalainen, liminkalaisten johtaja?

JUHO. Niin Hannu, miksi olet ääneti kuin mykkä?

HANNU (*joka on ääneti kuunnellut*). Käykäähän tupaan, neuvotellaan, tuumitaan. Ei ole karhua äimällä pistettävä!

JUHO. Hitto vie sinut äiminesi, me tuikataan tuuralla! Tahtoisinpa tietää, mitä perää on koko linnajutussa ja mitä sieltä Ruotsista on voudille kirjoitettu.

TORVINEN. Niin, eihän se ruunu ennen ole näihin asioihin puuttunut.

KAUPPI. Ja onko tullut edes mitään vastausta iiläisten verojen huojennuksesta?

TORVINEN. Siitä pitää heti ottaa selko. Minäpä käyn voudin puheilla, neuvotelkaa te täällä. *(Menee.)*

(Uusia miehiä tulee.)

HANNU *(tervehtii uusia tulokkaita)*. Terveeksi miehet, käykää sisään. *(Miehet sisään. Martta pidättää Hannun ovella.)*

MARTTA. Oletko puhunut Helinälle, että nyt vihdoinkin saataisiin täksi illaksi kihlajaiset?

HANNU. En.

MARTTA. Et, mikset? Mitä varten vielä vitkastelet? Johanna luulee, että Helinällä on joku toinen mielessään.

HANNU *(nolostuen)*. Siksi hän siis onkin viime aikoina käynyt niin kummalliseksi, hän aivan karttaa minua.

MARTTA. Oma syysi, miksi kuhnailet!

HANNU. Joku toinen — äiti, kuka? *(Mieltii.)*

MARTTA. Sitä minä nyt en vielä kumminkaan usko. Tyttö on muuten vain käynyt vähän hajamieliseksi ja araksi tuon ryöstö-yön jälkeen. Mutta sinun pitää hänet tempaista hereilleen. Vesaisvainajan kanssa me sovittiin häät juhannukseksi, laita nyt, että saadaan tänään edes kihlajaiset.

HANNU. Niin, tänään, äiti. Tänään hänen täytyy vastata!

MARTTA. Pidäkin sanasi. (*Kävelee rantaan päin.*) Mutta keitä vieraita tuossa meidän rantaan laskee, outoja miehiä. — Ei, mutta katso, Herran niissä...!

HANNU (*astuen rantaan päin*). Sehän on Iin vauha kirkkoherra. (*Rantaan.*)

MARTTA. No ilmielävänä se. (*Juoksee tuvan ovelle.*) Tulkaa katsomaan, meillemä tulee harvinaisia vieraita. (*Miehiä ulos, rantaan päin.*)

KAUPPI. Ketä, ketä, muori? (*Kirkkoherra tulee Hannun, Kuisman ja Ontrein seuraamana.*) Kas kirkkoherra, totta tosiaan, terve tulemaanne!

KIRKKOHERRA (*vanhentuneen näköinen*). Terve, terve, terve tuttuun taloon, terve teille oman maan miehille. Kotvan jo oltiinkin erossa. Siinä Vesainen, siinä Kauppi, siinä vanha Martta-muori.

MARTTA. Te olette vihdoim päässeet vankeudesta Vienasta, kirkkoherra. Jumalan kiitos!

KIRKKOHERRA. Jumalan kiitos. Vienan miehet pääsivät minut kotiin sillä ehdolla, että Iissä vankina olevat karjalaiset vapautetaan.

KAUPPI. Sepä tiettyä, lahja lahjasta.

JUHO. Nämäkö Karjalan miehet teitä ovat tuoneet Vienasta asti?

KIRKKOHERRA. Vienasta asti. He tahtovat täältä vaihtaa omat miehensä ja minä olen heille teidän puolestanne taannut turvallisen olon.

HANNU (*kättelee karjalaisia*). Vieraani olette tässä talossa, olette turvassa.

KUISMA. Siihen olemme luottaneet, se on tapa vanha molemmilla puolilla.

MARTTA. Oi kirkkoherra, kuinka ovat he teitä pidelleet?

KIRKKOH. Hyvästi. Hyvin tulin minä toimeen siellä vienalaisten kanssa, ihmisiä ne ovat ihmiset sielläkin maanselän takana, kotioloissaan rauhallisia ja hyviä ihmisiä.

KAUPPI. Mutta olettepa kovin rasittuneen näköinen, kirkkoherra. Vanha mies vietiin sellaiselle retkelle.

KIRKKOH. Se oli sotaa, Kauppi, mielet olivat villiytyneet, miehet tulisina. Minä en valita muuta kuin tuota turmiollista, ainaista sotaa.

MARTTA. Sanokaas muuta, kirkkoherra, sehän se kaiken kurjuuden tuottaa.

KAAPRO. Tosiaankin. Eikö voitaisi jo heretä noilta retkiltä!

KIRKKOH. Sitä asiaa olen, Kaapro, tällä matkallani paljon ajatellut, siitä olen Vienassakin paljon puhunut. Paljon on väkeä sielläkin, niinkuin täälläkin, jotka kammovat noita verisiä kahakoita ja rakastavat rauhaa.

MARTTA. Mutta miksi sitten joka vuosi pitää tapella?

KIRKKOH. Miksi? Viha synnyttää vihaa ja kosto kosta, ei kumpainenkaan tahdo ensiksi luopua kostamasta. Mutta olenpa varma, että heidän kanssaan voitaisiin elää sovinnossa. Ovathan he samaa heimoa kuin me, puhuvat tätä meidän samaa äidinkieltä, elävät samanlaisissa, köyhissä oloissa, ovat kuin sukulaisiamme, veljiämme. Onhan surkeaa, kun näin veli raatelee veljeä ja viha liekkii sukulaisien välillä.

KAAPRO. Se on tosi sana.

KIRKKOH. Se *on* tosi. Rajarauha pitäisi saada solmituksi. Ja juuri nyt se ehkä voitaisiin saada...

HANNU. Te toivotte sitä, kirkkoherra?

KIRKKOH. Ja uskonkin, jos ei teiltä hyvää tahtoa puutu. Karjalaiset ovat kyllästyneet retkeilyihin.

JUHO (*joka seisoo syrjässä, puoliääneen Kaupille*). Niin, kyllä kai nyt, kun ovat Iin polttaneet!

KIRKKOH. (*jatkaa*). Paljon kaatui heiltäkin miehiä viime retkellä Iijoen jäällä, ja mikä sodassa saadaan se sodassa syödään. Monet retkellä olleistakin kallistuisivat rauhaan. Tässä Kuisma, tässä Ontrei...

ONTREI. Minä olen valmis lyömään rauhan kämmentä.

KAUPPI (*epäillen*). Todellako siellä vionalaisilla olisi mieli tehdä vahva sovintoliitto?

KUISMA. Siitä on ollut puhetta, kuten pappinne sanoo.

KAUPPI (*vienalaisille*). Onko teillä mitään valtuutta?

KUISMA. Ei ole tehty mitään varmaa päätöstä.

KAAPRO. Mutta voitaisiinhan valita miehiä molemmilta puolin neuvottelemaan.

JUHO. Hm, voitaisiin. Vaan mitä sanoo Ahma?

KAUPPI (*ja useat muut*). Niin, mitä sanoo Ahma?

(Karjalaiset vaikenevat. Kuluu hetki.)

JUHO. Siinä taisi olla solmu.

KIRKKOH. Niin, Ahma on levoton mies, keksytön luonteeltaan ja hurja. Häntä on vaikea saada sopimukseen.

JUHO. Mutta hän se kumminkin sodat käypi.

KIRKKOH. Se on totta. Mutta jos muut kaikki liittoon yhtyisivät, niin ehkä suostuisi hänkin... joillakin ehdoilla.

JUHO. Ei kuohuva koski jäädy. Tunnetaan ne Ahman ehdot ja liitot. Syntymättä jäi sopimus!

KAAPRO. Pitäisihän kumminkin koettaa.

KIRKKOH. Sitä sydämeni hartaasti toivoisi. Ja jos sovinto saataisiin toimeen, niin ilolla muistelin minä näitä matkani vaivoja. — Hei, Martta-muori, onko teillä antaa vanhalle vähän juomista?

MARTTA. Herranenaika, olenhan tässä uusia kunnelllessani aivan unohtanut emännyyteni. Syömään toki tulkaa matkamiehet ja muutkin vieraat. Ette tekään, tytöt, vanhaa muistuta. (*Tytöt sisään.*) Käykäähän ruoalle, kirkkoherra.

KIRKKOH. Kiitos, Martta-muori, mutta juon ensiksi ja lepään vielä hetkisen tässä katveessa, on niin suloista levätä taas oman maan törnällä.

HANNU (*miehille*). Käykää pirttiin, vieraat.

(*Miehet sisään. Helinä tuo kirkkoherralle juomista.*)

KIRKKOH. Sinäkö Helinä siinä juomista tuot, kiitos, lapseni. Taidat jo ollakin tämän talon väkeä?

HELINÄ. En, käymäseltäni vain.

MARTTA. Eihän niistä tuumista vielä ole tolkkua tullut.

KIRKKOH. Niin, niin, vainon aikana, eipä kumma. (*Juo.*) Kiitos, lapseni. Sinäkinhän Helinä olit vähällä joutua minun kumppanikseni Karjalaan. Vaan sinä sentään pääsit Ahmasta irti.

MARTTA. Ahmasta, siitä hurjimuksesta, älkää puhukokaan.

(*Martta sisään. Kirkkoh. ja Helinä kahden.*)

KIRKKOH. Rääkkäsikö hän sinua pahasti?

HELINÄ. Ei pahasti.

KIRKKOH. (*juo vielä*). Niin, niin, siitä se oli Ahma kovin kiukuissaan, kun piti päästää sinut käsistään, eikä hän sitä ole unohtanut vieläkään. Usein hän sinua muisteli, väliin uhitellen ja väliin kai-paellen.

HELINÄ. Kuka, Ahmako?

KIRKKOH. Ahma, niin. Sinusta hän aina puhui lempeästi.

HELINÄ. Oi, mitä hän sanoi?

KIRKKOH. Milloin mitäkin. (*Miettii.*) En tiedä huolinenko mieltäsi huolettaakaan puhumalla hänen tuumistaan.

HELINÄ. Uhkaako hän vielä tulla ryöstämään?

KIRKKOH. Uhkaileekin. Mutta toisin ajoin hän puhui tulevansa rauhan miehenä tänne — kosimaan...!

HELINÄ. Hänkö — kosimaan?

KIRKKOH. Niin, leikkipuhetta, uhkamieltä. Tietäähän Ahma, ettei Juho sinua hänelle koskaan antaisi, jos ei Hannu sinua veisikään, ja ettet itse lähtisi. Ole huoletta! Mutta kuulin hänen monasti vakuuttavan, että jos hän sinut saisi omakseen, niin jo suostuisi hänkin sovinnon tekoon, jota toiset siellä haluaisivat.

HELINÄ. Todellako, suostuisiko?

KIRKKOH. Niin, hän on omituinen mies, panee noin mahdottoman ehdon. Muussa tapauksessa hän ei aio luopua retkeilyistä; ja ilman häntä

ei rauhaa koskaan synny. — Mutta Vesaisen sisar Ahman morsiamena! — ei siitä kannata puhuakaan. Ole huoletta, en aio Juholle mainitakaan noista hänen ehdoistaan, se vain häntä ärsyttäisi.

HELINÄ (*itseksseen*). Ahma suostuisi rauhaan, jos minut saisi.

KIRKKOH. Älä käy, Helinä, ensinkään noin huolekkaaksi, ei sinua Hannusta riistetä. (*Juho tulee ovelle.*) Joka päivä rukoilen Jumalaa, että hän pehmentäisi sen Ahman mielen, sillä hän se meille vielä monet kurjuudet tuottaa.

JUHO. Sen miehen mieltä ei hyvällä pehennä Jumalakaan. Mutta minä tiedän keinon, millä hänet pehmittää, niin ettei hän pysty meitä hätyyttämään.

KIRKKOH. Haavasi on vielä veres, Juho, sitä kirvelee, ymmärrän senkin. (*Nousee ja menee sisään.*)

JUHO. Pahalla ajalla tuli tämä Vienen matkue. Nyt ei saa liminkalaisia mihinkään. (*Miettii.*) Hannukin, hm, sitä se on! (*Helinälle.*) Missä on Tapani, me lähemme soutamaan kotiin.

HELINÄ. Etkö aio viipyä täällä kokouksen loppuun?

JUHO. En, vähättelen kaikista kokouksista, ei niistä synny kuitenkaan mitään. Neuvotelkoot täällä vaikka kesäkauden, sepä merkillistä lie, ettemme me Iinkin miehet omin nokkimme pääse Karjalaan!

HELINÄ. Aiotko siis kaikissa tapauksissa lähteä Karjalaan?

JUHO. Aion. Vielä tänä kesänä tahdon katsoa Ahmaa silmästä silmään.

(Hetken äänettömyys.)

HELINÄ. Voisitko sinä, Juho, koskaan leppyä Ahmaan?

JUHO. Minäkö Ahmaan, en.

(Kuluu hetki.)

HELINÄ. Vaan luuletko, että Ahma voisi leppyä sinuun?

JUHO. Niin hän, leppyä — ei.

HELINÄ. Mistä sen tiedät?

JUHO. Sen tiedän. Syyt ovat syvemmällä, kuin sinä, lapsi, arvaatkaan, se kosto on sukuperintöä, eikä se helly. Hän tappaa minut milloin vain saapi ja missä vain löytää, tappaa minut, ryöstää sinut...

(Kuluu hetki.)

HELINÄ. Entä jos Ahma kumminkin suosittuisi sopimaan, jos joillakin ehdoilla tarjoaisi sovinnon kättä, hylkäisitkö sen sinä?

JUHO. Hylkäisin. *(Taa kuluu hetki.)*

HELINÄ *(hiljaa)*. Te ette siis voisi sopia millään ehdoilla?

JUHO (*katsoo kummissaan sisartaan*). Niinkö Ahma ja minä? Sinähän soma olet, kun vielä kyselet. Mutta ole varma: emme millään ehdoilla.

(*Helinä istuu mietteissään. Hannu ilmestyy portaille. Juho nousee, virkkaa Helinälle.*)

Haahan Tapani, niin lähdetään soutamaan.

HELINÄ (*poistuu verkalleen, matkien itseksseen*). Ei millään ehdoilla.

HANNU (*Juholle*). Aiotko jo lähteä, Juho?

JUHO. Aion, eihän täällä tuumista mitään synny. Mutta kuules, Hannu, tulehan tänne. Mikä hornan henki on sinutkin tänä päivänä pilannut? Sinuun toki ei lie liminkalaisten pelko tarttunut, mutta miksi et sano noille pitäjäläisillesi suoraa sanaa...?

HANNU. Katsos, Juho, onhan nyt kaikki tuota retkihommaa vastaan. Hallitus ottaa nyt suojellakseen meidän kyliämme, vienalainen tarjoaa rauhan kättä...

JUHO. Mitä hittoja, puhutko sinäkin todella vienalaisten rauhankädestä!

HANNU. Miksen puhuisi, miksi emme ottaisi huomioon asianhaaroja?

JUHO. Mene haaroinesi hameisiin! Sulla ei siis itselläsi tee vähääkään mieli päästä höyräyttelemään vainolaisten hökkeleitä eikä hakemaan pesästään Ahmaa, morsiamesi ryöstäjää, joka Iijoen jäällä pääsi kynsistäsi livistämään. — Sinnekö meni Krankkalankin vanha sotamaine! Sinuna en tottatosiaan enää kehtaisi pitää isäni miekkaa näkyvissä pirttini seinällä.

HANNU. Juho, väkisin minun täytyy sotaluontoani hillitä. Vaan toisekseen, minä tahdon sitä tänä kesänä hillitä. Muistathan, että mulla on häät mielessäni . . .

JUHO. Hääsi! Ja naimishuolien vuoksi siis et tule mukaani Solovetin portteja kolkuttelemaan etkä kantamaan kotiisi munkkien aarteita. Minä aion yhdellä tiellä käydä puhdistamassa Kuolat ja Petsamon luostarit ja perimässä sieltä isävainajan vanhat lapinverot — jää sinä vain tänne häitäsi hommaamaan, mutta minun sisartani ei annetakaan aralle miehelle, minä olenkin nyt hänen naittajansa.

HANNU (*tulistuu*). Juho, älä puhu toista kertaa arkuudesta!

JUHO. No, no, ymmärrämmehän me, Hannu, toisemme. Mutta ainahan häät ehditään viettää, ne vietettäisiinkin sitten Vienasta palattua oikein maankuulut ja komeat.

HANNU (*nolona*). En ymmärrä itseänikään oikein. En saa selvää Helinästä, hän näyttää tahtovan peräytyä . . .

JUHO. Tyttö säikähti talvella ja on vieläkin vähän arka. Mutta näkisitpä, kun me Ahman voitettuamme Vienasta palattaisiin!

HANNU. Ei se ole pelkkää säikkymistä. — Sinä aiot siis kaikissa tapauksissa lähteä, Juho?

JUHO. Niin totta kuin vereni kuohuu!

HANNU. Ja minäkö jäisin tänne! (*Vienalaiset tulevat miesten saattamina pirtistä,*) Entä noitten vienalaisten ehdotus?

JUHO. Minä en lupaa mitään.

HANNU (*vienalaisille*). Joko pois nyt? Kii-repä matkamiehillä onkin.

KUISMA. Kiitokset kesteistä ja rauha taloon! Me noudamme miehemme Iistä, sitten pitää kiirehtiä takaisin kotipuoleen, kesätyöt odottavat sielläkin.

KIRKKOH. (*portailta*). Jumalan haltuun siis. Terveiseni viekää takasin Vianaan. Ja koettakaa siellä vaikuttaa parastanne, vaikuttaa Ahmaankin, että hyvä sovinto saataisiin toimeen. Hyvästi. (*Sisään. Miehet hyvästelevät pohjolaisia.*)

KAUPPI. Niin, eihän meillä voi olla mitään takeita, ellei Ahma suostu.

ONTREI. Parastamme koetamme. Hyvästi Vesainen.

JUHO. Hyvästi menkää. Mutta se muistakaa, ettei täällä ole luvattu mitään.

KUISMA. Sekö on Vesaisen tervehdys?

JUHO. Se. Viekää se Ahmalle!

KUISMA. Viedään sekin. Hyvästi. (*Menevät vantaan. Kuluu tuokio.*)

KAAPRO. Sinä pidät pääsi, Juho. Mutta eiköhän ole sinun sittenkin taivuttava.

JUHO. Minun puolestani on juttu selvä. Minä haen laukkuni ja lähdän soutamaan kotipitäjääni.

(*Juho sisään, jäljestä Kaapro, Kauppi ja muut.*)

HANNU (*meneville*). Turhaan koetatte häntä kääntää. (*Yksin. Seisoo aitaan nojaten.*) Entä minä? En pääse itsestäni selville. Juho lähtee partioihin, Solovetin voittaa ja Petsamon, tuo kultaa ja kunniaa. Ja kummastellen kysyvät ihmiset: missä oli Krankkalainen silloin? — Missä? Ei, tämä on kirottua kaikki, minä olen kuin satimessa! (*Seisoo selin pihaan tuomen alla. Sisältä tulee Helinä ja Tapani kantaen eväskonttia sekä Johanna saattelemassa.*)

JOHANNA. Että sinäkinkö, Tapani, muka lähdet partioretkelle. Noin hento mies!

TAPANI. Hentoko! Koetappas tuota käsi-vartta! Juhon kanssa lähden Karjalaan ja saan hänen rinnallaan tapella.

JOHANNA. No lähtisin minäkin, jos mies olisin. Enkä antaisikaan ryöstää itseäni niinkuin Helinä, minä tappelisin.

TAPANI. Hyvä se on hameissa puhua, toista Ahman kynsissä kymytä. Eipä tuo kuulu veljesikään lähtevän.

HELINÄ. Eikö Hannu lähde tosiaankaan Juhon matkaan?

JOHANNA. Aha, sekö sinuun kuuluu? Etkö soisi Hannun lähtevän?

HELINÄ. En tiedä, ihmettelin vain.

JOHANNA. Kuule, jos Hannu ja Ahma joutuisivat ottosille, kumman luulisit voittavan, sanopas.

HELINÄ. Sen minä mieheksi sanoisin, joka Ahman voittaisi!

HANNU (*astuu esiin*). Sanoisitko minut mieheksi, jos Ahman voittaisin?

HELINÄ (*innostuen*). Sanoisin, sanoisin miesten mieheksi.

JOHANNA (*Hannulle*). Sinäkö muka voittaisit, ethän sinä lähde mukaan koko retkelle!

HANNU. Lähdenpähän, kautta kunniani lähdenkin. Tahdon Ahman kanssa tapella, ja minä näytän, että minä kukistan hänet!

JOHANNA. Oh, kun pääsisin minäkin. Tapani, vaihdetaanko pukuja?

TAPANI (*leuhauttaa Johanna*). Ei naisista miesten pukuun eikä miesten matkoille!

(*Tapani ja Johanna rantaan.*)

HANNU (*pidättää Helinää*). Sinä lähdet, Helinä? Koska taas tavataan?

HELINÄ. Kun te Vienasta palaatte.

HANNU. Ja silloinko, Helinä, silloinko vieteen häät?

HELINÄ (*viipyen*). Silloin, Hannu. (*Vetäytyy hymyillen Hannusta, joka yrittää syleilemään.*) Jos — jos Ahma on voitettu.

HANNU. Minä olen sen luvannut. Tuohon käteen, Helinä?

(*Juho tulee sisästä. Häntä seuraa kirkkoherra, Kauppi, Kaapro y. m.*)

JUHO. Jääkää hyvästi.

HANNU. Nyt, Juho, ei tarvitse isävainajani miekan enää hävetä. Minä otan sen vyölleni Karjalaan.

JUHO. Sitähän minäkin, jo tunnen taas taatun sotaveljeni. Terve kumppaniksi! (*Lyövät kättä.*)

HANNU. Tahdon tavata Ahman minäkin!

JUHO (*miehille*). Te kuulette, on niitä vielä miehiä liminkalaisiakin.

KAAPRO (*kummissaan*). Mikä lensi yhtäkkiä Krankkalaiseen?

HANNU. En houkuttele ketään mukaani, mutta ken tahtoo, yhtyköön joukkoon. Mutta minä tahdon olla mukana miesten töissä.

KAAPRO. Maltahan vielä, Hannu, älä tee äkkipäätöstä. Tuolta tulee Torvinen voudin puheilta, kuullaanhan mitä sinne kuuluu.

TORVINEN (*tulee veräjällä*). Hyviä kuuluu, hyviä kuuluu.

KAUPPI. Helpotetaanko veroja?

KAAPRO. Saadaanko linna ja sotaväkeä?

TORVINEN. Saatanees niitakin joskus, ajasta ei ole vielä tietoa. Mutta tärkeämpää on, että kuningas on hyvin armollinen meitä talonpoikia kohtaan ja kehoittaa jatkamaan taistelua.

KIRKKOH. Mitä, hallitusko kehoittaa!

TORVINEN (*paperi kädessä*). Tuossa on ote kuninkaan kirjeestä, vouti antoi sen meille täällä julkiluettavaksi.

JUHO. Lukekaa, kirkkoherra, meille tuo paperi.

KIRKKOHERRA (*silmäilee kirjettä*). Se on ruotsiksi, minä käännän. (*Masentuen.*) Niin, se on tosiaankin kuin kehoitus.

HANNU. Kuinka sanoo kuningas?

KIRKKOH. (*lukee verkkaan*). »Meidän korviimme on saapunut tietoja niistä ankaroista rasiuksista, joita rahvas siellä Pohjanmaalla on saanut kärsiä vihollistemme venäläisten hyökkäyksien vuoksi. Ja on meille myöskin kerrottu, että talonpojat mainitussa maakunnassa tänä sota-aikana ovat usein rohkeasti ja menestyksellä käyneet karkoittamaan noita valtakuntaamme hyökänneitä vihollisia, kuin myöskin ahdistelleet näitä rajan takana vihollisten omassa maassa. Me tahdomme ensi tilassa lähemmin ottaa selkoa noista kahakoista ja aikomuksemme on perustaa sen maakunnan turvaksi joku huone tai linna; emmekä tule unhottamaan niitä talonpoikia, jotka valtakuntaamme ja sen arvoa ovat puolustaneet, vaan tulemme niille, jotka näin edeskinpäin tekevät, osoittamaan heidän ansaitsemaansa suosiota ja myöntämään heille helpotusta heidän veroistaan ja rasiuksistaan, joista meille on valitettu... «

TORVINEN. Siinä kuulette!

KAUPPI. Tosiaankin! Hyvä kuningas kiittää meitä ja lupaa palkinnoksi helpottaa veroja.

JUHO. Ja kehoittaa vastakin ahdistamaan vihollista, — te olette sen lukenut, kirkkoherra.

KIRKKOH. (*masentuneena*). Minä olen sen lukenut.

KAUPPI. Tämähän muuttaa asiat. Niiltä, jotka partioihin lähtevät, helpotetaan veroja. Jo taisi lopulta Liminkakin lähteä Karjalaan.

KAAPRO. Niinpähän näkyvät kääntyvän nyt asiat.

HANNU. Ei muuta kuin terve toveriksi, Kaapro.

JUHO. Terve, sanon minäkin. Hyvästi, kirkkoherra, asia on nyt selvä.

KIRKKOH. Niin, niin, minä näen, minä näen että toiveeni taaskin pettävät. Luotin jo rauhan voittoon ja siitä toivostani riemuitsin. Toivoin turhaa, sota voittaa rauhan. Vielä täytyy tämän kansan kokea kovaa, vielä ei ole veljestaistelujen aika päättynyt.

JUHO. Ei ole, kirkkoherra, eikä saa taistelu päättyäkään tällä puolen maanselän. Vasta silloin tulee rauha, kun Viena on voitettu.

HANNU. Ja Ahma kukistettu.

JUHO. Ja kostettu!

KIRKKOH. Kostettu, kostettu! (*Istuu mietteihinsä.*)

TORVINEN. Mutta nyt liikkeelle, miehet, nyt retkelle valmistautumaan joka talossa.

JUHO. Niin, nyt keihäitä hiomaan. Sillä sunnuntaista viikko, silloin lähdetään painumaan Iijokea ylöspäin ja Karjalaan. (*Rantaan päin.*)

HANNU, Iijoella tavataan!

(*Esirippu alas.*)

3 : s näytös.

Lehto Kannanlahdessa, Neitsyt Maarian kirkon vieressä; kirkon ovi ja etuseinä näkyy oikealta Oven yläpuolella pyhän neitsyen kuva; kahden puolen ovea on ripustettu kirkolle lahjoitettuja uhrieläinten nahkoja. Takalistolla on vuoren rinne, johon nuorukaisia ja neitosia on ryhmittynyt istumaan. Rinteen alla nuoret miehet ampuvat jousilla pilkkaan ja lyövät kirppaa. Vasemmalla lepikko, josta näkyy suuri oluttynnyri, mistä tiheään haarikoita täytetään. Sen vieressä istuvat ukot laulamassa.

UKKO KUISMA ja UKKO AHMA (laulavat).

Anna toistekin jumala,
vastakin vakainen luoja
näin näissä iloittavaksi,
toiste toimiteltavaksi
näissä leppeissä lehoissa,
vihityissä viidakoissa
Petrunpäivän praasnikoissa,
pyhän Pietarin pi'oissa.

Anna ainakin jumala,
toistekin totinen luoja
kantelen kajahtavaksi,
soiton suuren sointuvaksi!
Anna laulun laikahella,
hyretä hyvät runomme,
iloita ilokäkemme
näillä mailla, manterilla,
Vienan väljillä vesillä.

UKKO AHMA. Ei lopu laulu tänään lopettamatta, vanha veljeni Kuisma. Jo on taas vuoro kaukaloakin kallistella.

UKKO KUISMA. Ojenna haarikka, Marjaseni. (*Marja laskee olutta, tuo vanhuksille.*) Jopa tässä onkin juhla kohta tarkoin vietettynä, katso, päivä piiloutuu jo Ristivaaran taakse.

UKKO AHMA. Petrunpäivä on päättynyt. (*Juo.*) Kiitos, Marja. (*Marja menossa paikoilleen.*)

AHMA. Istupas tuohon nyt, Marja.

MARJA. Enkä istu. (*Menee Ontreijn viereen.*)

ONTREI. Ei ne sentään kaikki tytöt istu Ahman polvelle.

AHMA. Mitä räkätät sieltä hameitten takaa. Tule miesten pariin!

ONTREI. Ka, kateeksesiko kävi, kun yksin jäit rehentelemään.

AHMA. Sanotko kateeksi. Eipä liene tässä kylässä monta tyttöä, jotka eivät Ahman viereen mielisi.

TYTÖT. Hyi heittiö, kun kehuu!

AHMA. Sen kannattaa! Mutta minä en välitä tämän kylän tyttöistä, muun maan marjat makeammat. Minulla on marja Maanselän takana.

ONTREI. Kehupas niillä maanseläntakaisilla.

AHMA. Älä ärsytä minua, nalikka, taikka en takaa, kenen vieressä vielä tänä yönä makaan.

ONTREI. Lähtenet Pohjanmaalle yökenkään. Mutta taitaisitpa tulla juoksulla takaisin, niinkuin viime talvena pakoon Iijoelta.

AHMA (*karahtaa Ontrein rinnukseen*). Pakoonko, sanotko minun juosseen pakoon! Peruuta sanasi tai survon jauhoksi luusi! (*Tappelevat.*)

(*Naiset hätääntyvät. Miehiä väliin.*)

UKKO AHMA. Asettukaa!

AHMA. Peruutatko?

UKKO KUISMA. Siivolla miehet! Tämä paikka ei ole tappelupaikka eikä tätä päivää saa riidalla päättää.

UKKO AHMA. Mistä teillä on tora — naisistako — ikämiehillä.

AHMA (*hellittää*). Hän pisteli minua. Mutta tulkoon teitä kaksi, kolme, jos uskallatte. Vaan ei ole teistä miehen vastusta!

KUISMA. Juodaan, veikko, ei nyt viitsitä tapella.

AHMA. Ka, en viitsi minäkään näistä kotipuolien tytöistä tapella. Minä haen itselleni tytön Kii-
minginjoelta ja siitä minä tappelenkin.

KUISMA. Tee se! Mutta luuletko Vesaisen antavan sinulle sisartaan.

AHMA. Minäpä otan, ja tyttö itse lähtee mielisuosiolla.

ONTREI. Silläpä näkyi olevan jo sulhanen omalla maallaan, kun siellä äsken kävimme. Eikö liene jo Krankkalassa emäntänä.

AHMA. Olkoon missä tahansa, mutta minä haen hänet sieltä ja tuon tänne! Sen tytön pitää olla minun.

KUISMA. Ka, en minä häntä sulta riitele. Mutta mitenpä haet, jos ei tästä enää partioihin lähdetäkään?

ONTREI. Yksin hiihdät sinne, niin kärvennät nahkasi.

AHMA. Yksin hiihdän, jos tämän puolen miehet raukoiksi herkeävät. Tämä poika ei säikähdä. Olutta! (*Laskee ja juo.*)

ONTREI. Mutta miten se oli, sinähän kuulut sille samalle tytölle luvanneen, ettet enää koskaan retkeile Pohjanmaalle. (*Naurua.*)

AHMA (*viskaa haarikalla*). Sinä härnäät minua, auta armias sitä viheliäistä! (*Yrittää Ontrein kimppuun. Tämä väistää.*)

UKKO KUISMA. Siivosti! Kun saanet Ve-saisen sisaren vaimoksesi, Ahma, niin ota, hae, tuo, siitä ei teidän tarvinne keskenänne tapella. Mutta sen asian takia täältä ei myöskään kannata sotaretkelle lähteä. Parasta on meille kaikille, kun tässä asetutaan rauhassa elämään.

ONTREI. Rauhassa minä elän. (*Nuorille.*) Hei, pannaan karkeloksi! (*Nuoret järjestyvät tanssimaan.*)

UKKO AHMA (*Kuismalle, nuorelle*). Todel-lako siellä Pohjanmaalla tunnuttiin oltavan sovintoon taipuvia?

KUISMA. Niin olivat useimmat, Limingan miehet varsinkin. Iläisiä vielä näkyi sappi polttavan, Vesainen siellä väliin uhkailikin, vaan täytyyhän hänenkin taipua.

AHMA (*nuori*). Lasten hommia! Vesainen ei taivu, hän valmistelee kosta, hän aikoo tänne, se on varma. Mutta sitä ennen minä vielä, hitto soi, ensiksi pistäydyn hänen luonaan.

KUISMA. Jos muut kaikki suostuvat sovintoon, niin suostuu Vesainen ja suostut sinäkin, mikäpä siinä auttaa.

AHMA. Se nähdään pian. Ja muistapas Vesaisen terveisiä, itse ne toit.

KUISMA. Se on totta, mutta...

AHMA. Mutta loruja! Etkä se pitkiin rau-noihin suostu sinäkään, sotaveikko, mihinpä luon-nostasi pääset. Juo! (*Juovat.*) Ja nyt lähdetään karkeloon mekin. (*Nuoret tanssivat. Ahma tanssii hurjasti ja hihkaisee sekaan.*)

UKKO KUISMA (*ukko Ahmalle*). Siinä on hurjuutta tuossa pojassasi, oikein hirvittää. Hän se estää kaikki sovinnon hankkeet, joita me muut toivoisimme. Mikset neuvo häntä talttumaan?

UKKO AHMA. Neuvo talttumaan, en. Näenpä kuin itseni hänessä — vanhan mieli lapsessansa. Ja nuo rauhan tuumat, hyvältä ne kuuluvat, mutta niitä en usko. Siksi syvällä on tuo vanha viha ja kosto.

UKKO KUISMA. Vaan olisi se jo aika.

UKKO AHMA. Mistä tiedät ajan? Sinä olet vanha, nuo ovat nuoret. Muistapas meidän nuoruutta, muistapas sitä silloista tappeluhalua, kuka olisi neuvoillaan saanut meidät talttumaan ja lupumaan partioretkistä? Muistelepäs tuotakin talvea, kun sisareni ryöstettiin. Mikä voima olisi estänyt meitä kostamasta? Ja Vesainen, tämä nykyinen, se on sen silloisen poika.

UKKO KUISMA. Niin, onhan siinäkin perää. Ja nyt sinun poikasi uhkailee ryöstää juuri saman Vesaisen sisaren.

UKKO AHMA. Siinäpä 'sen näet. Sama kosto, samat himot, toinen polvi vain samaa sukua.

UKKO KUISMA. Mutta eikö lepy koskaan tuo kosto?

UKKO AHMA. Ei me sitä nähdä. — Vaan katso, jo hämärtää ilta. Yö on käsissä, juhla lopussa.

UKKO KUISMA. Ja aamulla alkaa taas työn päivä. (*Huutaa.*) Nyt karkelot lopetetaan, tuopit kiinni! Hetkeksi rahvas vielä kirkkoon ja sitten heti nukkumaan.

UKKO AHMA (*menossa.*) Se on järjen sana, sitä kaikki tottelevat.

(*Väki poistuu, kävelee tarinoiden kirkkoa kohden.*)

Lepikosta hiipii hämärän suojassa pensaiden taakse muutamia pohjolaista miehiä, Vesainen Torvinen y. m. Kuiskailevat.)

TORVINEN. Hyvät merkit, tämän juhlarin-
teen tunnen, tästä me hyökätään.

HANNU. Mutta mikä hemmetin helinä ja laulu
soi täältä vielä puolenyön aikaan?

JUHO. Niin, väki on hereillään. Kunhan ei-
vät kehnot keksi venheitämme tuolta niemen liepeiltä.

TORVINEN. Ole huoletta! Niillä näkyy täällä
olleen praasnikka, näettekö tynnyreitä. Luultavasti
koko kylän väki on juopuneena. Meidän täytyy odot-
taa, kunnes he ovat menneet maata.

JUHO. Odottaako? Miksei hyökätä heti kohti.
Näkyvät menevän kirkkoonsa, — suljetaan ne sinne,
kaikki yhteen satimeen.

TORVINEN. Ei, maltahan mielesi, meitä ei
ole riittävästi koko tuolle miesjoukolle. Maltahan,
kunnes he uupuvat juhlanga jälkeen. He ovat nyt
juhlineet koko päivän, ja vanhan tavan mukaan nämä
juhlat aloitetaan ja lopetetaan kirkossa. Mutta yö-
kirkosta ne menevätkin suoraan nukkumaan.

JUHO. Ja silloin alkaa meidän juhla. Juuri
täältä rinteeltä meidän sopiikin hyökätä.

TORVINEN. Niin, tässä odotamme Kaupin
merkkiä.

HANNU. Joku tulee. (*Ukot tulevat kirkosta.*)
Livistämmekö lepikkoon?

TORVINEN. Jäädään. Ne jo näkivät meidät.

UKKO AHMA (*kävelee ohi*). Vanhuus voit-
taa, pitää kiirehtiä levolle.

UKKO KUISMA. Uhrilahja papille on annettu, nyt joudutaan levolle. (*Menevät.*) Vaan keitäs nämä miehet ovat, vieraitahan ovat. Terve, miehet, mistä matka suurena juhlapäivänä?

TORVINEN (*tovereilleen.*) Olkaa ääneti, minä puhun. (*Vastaa.*) Niin, juhlaksi jäätiin taipaleelle, ei ehditty kylään. Pummangista me palaamme kotipuoleen.

UKKO KUISMA. Vai kalamatkalta. Huonoko on ollut kalakesä, koska nyt jo palaatte?

TORVINEN. Huono, ei kannata viipyä syksyyn, kotitöihin pitää joutua Aunukseen.

UKKO KUISMA. Vai aunuksilaisia olette. Mistä kylästä sieltä?

TORVINEN. Niin mekö? Repolasta ollaan.

(*Lisää väkeä tulee ulos kirkosta. Vanha Kuisma asettuu kirkon oven luo ja ottaa vastaan lahjoja. Ihmiset menevät, uusia tulee. — Ahmakin tulee kirkosta käsikaulassa Kuisman kanssa.*)

AHMA. Kallistapas tynnyriä, veli, vieläkö juoksisi. Hei, vielä hilkkasee.

KUISMA. Jano lie matkamiehilläkin. Tarjoapas Ahma Repolan miehille haarikkoasi.

AHMA. Hä, Repolan miehiäkö täällä? Terveksesi juo. (*Tarjoo Juholle, joka on säpsähtänyt Ahman nimen kuullessaan.*) Juo!

JUHO. Sinäkö olet Ahma? (*Ukot antavat lahjan papille ja menevät.*)

AHMA. Minä olen Ahma, — mikä sitten?

TORVINEN. Ka, tuttu nimi, onpa Ahman maine kulkenut meidänkin kyliimme saakka, eipä niin laajalti monen miehen nimeä mainitakaan. Retkistäsi jo lauluissa lauletaan.

AHMA. Olen minä retkiä tehnyt. Mutta vasta te laulut kuulette, kunhan ensi talvena käyn kymmenen virran mailla ja tuon Vesalasta vaimon itselleni Vianaan.

JUHO (*hypähtäen*). Hä, Vesalastako?

TORVINEN (*Juholle*). Asetu! (*Ahmalle.*)
Ka, kaukaapa tuot.

AHMA. Niin tuon. (*Juholle.*) Vaan mitä katsot, mies, mikset juo?

TORVINEN. Kiitos olkoon, jo on juotuna. Ja meidän on tästä lähdeittä venheellemme.

UKKO KUISMA. Kellä on vielä Pietarille lahja antamatta?

ONTREI. Siinä on hopeasolki. (*Antaa soljen.*)

AHMA. Ja minkä sinä sitten tytölle annat, sie-lusiko?

ONTREI. Anna sinä vain Ahma nahkasi Pet-rulle, Pohjanmaalla se muuten myöhdään.

AHMA (*viskaa Kuismalle hopeavitjat*). Siinä silkkaa hopeata, ja vielä niitä hopeita ja kultia riit-tää tytöillekin. He, Marja.

MARJA. Vaan nepä eivät huoli. Tule, Ontrei!
(*Menevät vasemmalle.*)

UKKO AHMA. Pois tora! Entä nämä matkamiehet?

TORVINEN. Vaski on kultaa köyhän miehen. Siinä vyö vaskinen pyhälle. Ja nyt terveeksi!

KUISMA. Eikö ne vieraat käy taloon yöksi?

TORVINEN. Venheessä matkamiehen majatalo, jo päivän noustessa lähdemme soutamaan.

UKKO AHMA. Rauhassa menkää. Ja kylän väki levolle, yö on jo myöhä. (*Lähtee, kylänväki jäljestä, pojat tyttöjensä kera.*)

AHMA (*lähtevälle Juholle*). Maltas mies, sinä pitkä, missä olen minä sinut ennen nähnyt, nähnyt minä olen.

TORVINEN (*pidättää Juhoa puhumasta*). Ka, lienet meidän puolessa kulkenut, me ollaan ensi kertaa täällä.

AHMA (*mieltii*). Olen minä maailmaa kulkenut — teidänkin puolessa.

TORVINEN. No, tutuna tule, kun vastakin kulkenet. Hyvästi. (*Menevät.*)

AHMA (*yhä mieltien*). Peijakas! Tuo ryhti, nuo silmät, ne ovat tutut, mutta mistä, mistä?

KUISMA. Olet voinut nähdä hänet Jäämerellä kalassa kulkiessasi.

AHMA. Ei helkkari se ole kalamies tuo. Lähdetäänkö Kuisma heidän venheelleen ja otetaan selvä miehistä. Hitto vie, ne eivät ole oikeita kuljijoita.

KUISMA. Siivoja, rauhallisia kalamiehiä, en viitsi heidän jäljessään juosta.

AHMA. Otamme siis viime ryypyt. (*Istuutuu tynnyrin päälle ja laskee.*)

Kuisma. Viime tilkka, tuossa!

AHMA (*hoilaa*).

Ollaan poikia, ollaan poikia,
poikia julmia juomaan.

Karjalan poikia, parhaita poikia,
tämän kylän tyttöjen luona.

KUISMA (*viskaa haarikan*). Ja nyt nukku-
maan, muut ovat jo kaikki menneet.

AHMA. »Tämän kylän tyttöjen luona.« Hehe,
kun olisin vielä mies hurja nuorimmillani, niin kyl-
läpä tietäisin missä tämän yön nukkuisin.

KUISMA. Marjan aitassako?

AHMA. Vaan en viitsi, en välitä. Annahan kun
sataa ensi lumen, niin lähtäänkin taas etemmäs öitsi-
mään.

KUISMA. Ka, jos sulla lie todet aikeet, minä
rupean puhemieheksesi Vesalaan.

AHMA (*verkkaan*). Miekka puhemieheksi ja
keihäs kaasoksi, niin pitää olla Ahman kosiessa. Ne
ovat toisia häitä ne!

KUISMA. Kas niin, tule nukkumaan.

AHMA. Ka, lähdettiin. (*Menevät käsikaulassa oikealle, Ahma laulaen: »Ollaan poikia«. Poistuvat.*)

ONTREI. Nyt vasta lähti Ahma, tuolla hoi-
laa vielä. Viivytään hetkinen. Hän pyrkii varmaan-
kin sinun aittaasi yöksi kostakseen, sitä uhkaili
äsken.

MARJA. Sinä härnäsit häntä liiaksi.

ONTREI. Vaan ethän laske, Marja?

MARJA. Aittaaaniko Ahmaa, — en.

ONTREI. Vanno, ettet koskaan laske.

MARJA. En, en muita kuin sinua. Mutta kä-
vellään vielä tuonne harjulle, että Ahma ehtii asettua.

ONTREI. Niin, ehkä hän meneekin kotiinsa,
sehän on juuri tuossa mäen alla. (*Menevät harjulle.*)

(*Pohjolaisia tulee taas lepikosta.*)

TORVINEN. Kas niin, arvasinhan sen, kenttä
on tyhjä, kirkko pimeä. Hoilaaajat ovat menneet
maata. Tuokion kuluttua nukkuu koko pogosta juo-
puneen raskainta unta. (*Lisää miehiä lepikosta.*)

JUHO. Seis, miehet, tähän jäädään hetkeksi,
kunnes Kauppi ja Kaapro miehineen ehtivät metsän
puolelta kiertää kylän toiseen laitaan. Sitten hyökä-
tään yhtäikaa, Kauppi antaa meille merkin.

HANNU. Kunhan hän nyt vain yöhämärässä
tuntisi paikat.

TORVINEN. Ole huoletta, hän ei ole ensi kertaa täällä. (*Istahtavat rinteelle.*)

TAPANI (*tarkastaen kirkkoa*). Mitä ovat nämä nahat ja tavarat?

TORVINEN. Uhrieläinten nahkoja ja muita lahjoja, joita he ovat lahjoittaneet kirkkolleen.

HANNU. Tuossahan on oma vaskivyösikin, pane vyöllesi. Ja siinä paksut hopeavitjat.

TORVINEN. Taitavat ne kaikki nyt joutua meille lahjoiksi, mutta ensin on meidän käytävä kylässä, mäen alla.

TAPANI. Oletteko tekin olleet ennen jo täällä?

TORVINEN. Monta kertaa, poikani. Tällä rinteellä juuri levättiin isäsi kanssa eräänäkin yönä, juuri samalla retkellä, jolloin äitisi joutui vangiksi ja sitten emännäksi Vesalaan. Sepä taisikin olla viimeinen retkeni, mutta se oli verinen retki. Ja sitä retkeä ne eivät ole vienalaiset vielääkään unhotaneet, sitä kostaakseen se Ahma viime talvenakin teillä kävi.

JUHO. Siitähän se uhkailee vieläkin Vesalassa käydä.

TORVINEN. Niin todella uhkaili vielä äsken juuri tuossa humalapäissään. Kiitä Jumalaa, Juho, että hän on siksi humalassa, muuten meillä olisi tässä jo tiukka ottelu. Varomattomasti sinä häntä rupesitkin puhuttelemaan.

JUHO. Mieleni kuohahti, kun hän kehui tulevansa Kiiminkiin sisartani noutamaan, — olin jo lentää hänen kurkkuunsa.

HANNU. Helinäkö hän tarkoitti, sekö sillä on vielä mielessään.

TORVINEN. Niin, se poika on päistärikkö.

HANNU. Mutta eiköhän tuo herkeä niistä tuumista, kunhan tästä liikkeelle päästään. Sen minä jo Helinällekin lupasin, etten minä häntä täällä kurruttamatta jätä ja ensi töikseni käynkin hänen kimpuunsa.

JUHO. Ellen minä ole häntä silloin jo tavannut. Ja jos ei hänellä itse vitsahousu lie apunaan, niin minä se hänet nujerran. Kunpa vain tietäisin, missä on hänen mökkinsä.

HANNU. Juho, siellä me tapamme toisemme tänä yönä.

JUHO. Mulla on vihat vanhemmat ja syvemät, minun täytyy saada kostaa.

TORVINEN. Ka, siitä älkää kiistelkö. Kumpi miehen tapaa ja kukistaa, sen olkoon kunnia. Mutta me muut, me hyökkäämme talosta taloon tekemään puhdasta. Otetaan saaliiksi mitä ottaa kannattaa ja tuvat tuleen.

JUHO (*nousten pystyyn*). Niin. Ja se muistakaa, miehet: ei armoa, ei kenellekään! Nyt on meillä koston hetki, nyt ne kuitataan kotikulman hävitykset ja kyyneleet. Muistakaa, että meillä on vielä Kannanlahden takana paljon tekemistä, Soloveti on poltettava, Petsamo kukistettava ja Kuola — vihollista emme saa jättää missään selkämme taakse. Karkaiskaa luontonne, pois armo, kuitiksi kaikki, se on vienalaisten laki, se olkoon meidänkin. Tappa-

kaa ja ryöstäkää, polttakaa, ja toisennäköinen pitää olla tämän kylän, kun päivä taas valkenee. (*Hetkinen äänettömyyttä.*)

TAPANI (*hiljaa*). Se on julmaa, Juho.

JUHO. Julmaa, niin, se on sotaa, se on kosto. Tässä leikissä se miehen luonto raudoittuu, tässä se sinunkin hampaasi karkenee.

TAPANI. Rinnallasi tahdon tapella, Juho.

TORVINEN. Äänesi vavahtaa vielä hiukan, mutta kyllä se tasaupi miesten rinnalla.

TAPANI. Mies tahdon olla: ei armoa!

TORVINEN. Oikein. Karhu on karkea metsässä, miesten hirmu hirveämpi. Niin sitä on rynnättävä sodassa.

HANNU. Rajusti kuin ukkosmyrsky. (*Kuuluu suokurven ääni.*) Vaan kuuluu!

TORVINEN. Suokurven kujerrus, se on Kaupin merkki. Nyt pystyyn miehet!

JUHO. Pystyyn ja eteenpäin!

HANNU. Nyt Ahman pesälle! (*Pohjolaiset oikealle.*)

(*Ontrei ja Marja ilmestyvät vasemmalta mäelle.*)

MARJA. Etkö kuullut ääniä täältä, Ontrei.

ONTREI. En. Kaikki nukkuvat, lähdetään jo mekin maata.

MARJA. Yö on niin lämmin, tässä on niin suloista, tässä tahtoisin nukkua.

ONTREI (*Marjan viereen, joka on istunut kalliolle*). Jäädäänkö tänne, nukutaanko tässä näin?

MARJA. Näinkö? Ei, Ontrei, aamu on jo pian käsissä.

ONTREI. Se on totta, koillinen ruskottaa jo. (*Nousee.*) Tule!

MARJA (*kuuntelee*). Mutta kuule, kuuluupahan sittenkin meteliä kujalta. (*Huutoja kuuluu kaukaa.*)

ONTREI. Älä säiky perhosiä. (*Kuuntelee.*) Mutta tosiaankin. Vieläkö hieronevat siellä tappelua miehet humalapäissään.

MARJA. Kuule tuota ryskettä, noita outoja ääniä. Hui, minua pelottaa!

ONRTEI (*nousee kalliolle*). Kas, metsän puolelta leimahtaa liekki, siellä on tulipalo.

MARJA. Ja rannan puolelta myös. Ah, Ontrei, mitä on tämä?

ONTREI (*hiljaa*). Jo arvaan, jo arvaan. Nyt on vihan tuli valloillaan, ne ovat pohjalaisten huutoja nuo.

MARJA. Mitä, vainolainenko kylässä?

ONTREI. Vesainen liikkeellä. Ja meikäläiset nukkuvat kaikki. Nyt tuli tuho Kannanlahteen, nyt ei muuta kuin aseisiin. (*Menossa.*)

MARJA. Älä jätä minua, Ontrei. (*Kuuluu läheltä huutoja.*) Kuule, tulevat tännepäin, paetaan.

ONTREI (*epävarmana*). Paetaanko? Minne?

MARJA. Kirkkoon, tule, Jumalanäidin suojaan. (*Menevät kirkkoon. Juho juoksee esiin Tapanin seuraamana, pysähtyy.*)

JUHO. Ei, kirotut konnat, tähän on se sama kirkko.

TAPANI. Mitä haet, Juho?

JUHO. Ahmaa, tietysti. Täälläpäin sanoivat hänen talonsa olevan, mutta valehtelivat, velhot. Iske tuleen, Tapani, tuo kirkko, että tässä nähdään.

TAPANI (*menee kirkkoon, palaa*). Ei, Juho, katso noita silmiä. Se on pyhä paikka.

JUHO. Lapsen luonto, tänne tulukset!

TAPANI (*kirkon ovella*). Ja siellä on ihmisiä.

JUHO (*ryntää kirkkoon*). Mitä, ihmisiä? (*Vetää esiin Ontrein.*) Esiin, sieltä. Missä on Ahman talo, mies, vastaa heti. (*Ontrei ääneti. Juho ravistaa häntä.*) Ahman talo, vastaa, onneton, taikka kuristan sinut kuin kissanpojan.

MARJA (*tulee esiin*). Älä tapa häntä, armoa, älä tapa!

JUHO. Vai armoa! (*Retuuttaa Ontreita.*) Missä on Ahman talo, vielä kerran...?

MARJA. Tuossa mäen alla, ensi talo. (*Juho viskaa Ontrein luotaan puolikuolleena kirkkoon.*)

JUHO. Vaan jos valehtelet, niin kiikutte yhdessä nuorassa. Tapani, älä laske heitä, salpaa kirkkoon.

TAPANI (*sulkee kirkon oven*). Tämä on sotaa!

MARJA (*sisästä*). Päästä meidät, armoa.

TAPANI. Ei armoa!

MARJA. Sääli meitä, nuorukainen, armoa!

TAPANI. Armoa. (*Miettii.*) Ei, minä olen mies.

(*Päivä valkenee vähitellen.*)

AHMA (*tulee isänsä seurassa oikealta*). Kätkeytykää kirkkoon, isä, ette te jaksa paeta. Minä pakenen ja koetan kerätä miehet kokoon.

(*Tapani rientää Ahman eteen. Ukko kirkkoon.*)

TAPANI. Pakenet jos pääset.

AHMA. Mikä sinä olet, poikavekara. (*Tappelevat.*)

JUHON (*ääni ulkoa*). Tänne, Hannu, tänne se pakeni. (*Esiin.*) Oikein, veljeni, älä päästä häntä.

AHMA (*kaataa Tapanin puitten taa*). Siinä veljesi...! Ah, sinäkö se olitkin, nyt tunnen. (*Juho ja Ahma tappelevat*)

JUHO. Minä se olin. Ja nyt et livistä kynsistäni.

AHMA. Jäät sinä jos minäkin.

(Ahman isku sattuu Juhon keihääseen, joka katkeaa, mutta Ahmalta putoaa tappara. He tarttuvat toisiaan rinnasta kiinni, kamppailevat. Ahma kaatuu. Juho heittäytyy päälle, ottaa väkipuukkonsa.)

JUHO. Entä nyt! Nyt sinä et ole oravanpojan arvoinen. *(Pidättää kätensä.)* Vaan ei . . ., henkesi säästän parempaan tarpeeseen, ah, säästän kuin säästänkin.

HANNU *(syöksyy esiin)*. Ahmako on allasi? Ethän vain laske livistämään. Hän on hengissä vielä.

JUHO. Ole huoletta, nyt on peto pihdeissä. Tänne, Hannu, tuppivyösi. *(Sitovat yhdessä Ahman.)*

HANNU. Mukaasiko aiot hänet ottaa vankina?

JUHO. Mukaani otan. *(Nousee.)* Pohjanmaalle vien, ehkäpä vielä etemmäksikin, se on liian kallis otus tänne kuollakseen. *(Huomaa pyssynsä, joka on maassa.)* Siinä on oma tuliluikkuni, jonka hän viime talvena vei Kiimingistä, — sen olinkin vannonut periväni takaisin. Se oli lyhyt laina, Ahma, eikä sitä enää sulle lainata.

HANNU. Niin, sinä Juho olet saanut kostaa; se oli minunkin haluni.

JUHO. Joutui se vihdoinkin koston päivä, vaan jopa oli aikakin. Kyllin kauan hän on minua ja sukuani vainonnut.

HANNU. Siinä makaat, mies.

JUHO (*ilkkuen*). Kiltisti makaa. Jo taisit lakata, Ahma, minua väijymästä. Tupani olet polttanut, isäni tappanut, sisareni ryöstänyt, ja tuossa lepää sinun kaatamanasi suullaan veljeni nuorin.

UKKO AHMA (*astuu esiin kirkosta*). Sinä, mies, olet Vesainen.

JUHO. Entä sitten, mikä ukonrähjä sinä olet?

UKKO AHMA. Sinä olet Vesainen, sinä olet voittanut Ahman, onni on ollut puolellasi. Mutta muista: aina ei aurinko samalta puolen paista.

JUHO. Hä, uhkailenko, äijä?

UKKO AHMA. Pidä varasi, tapa Ahma, tapa poikani, mutta älä vie vangiksi.

JUHO. Poikasi, ahaa, vai sinä olet tuon myrkkypedon siittäjä — nyt siunaa itsesi! (*Ojentaa tap-paransa.*)

HANNU. Juho, katso, hän on valkeapää vanhus.

JUHO. Valkea pää, niin, niin oli minunkin isälläni, mutta katsoiko Ahma hänen valkeita hiuksiaan. Tuossa! (*Iskee. Ukko kaatuu kirkkoon. Hannu kääntyy pois päin.*)

HANNU. Sinä olet leppymätön, olet julma...

JUHO. Minä olen leppymätön, olen kostaja.

AHMA (*tekee hurjan liikkeen vapautuakseen*). Katala!

JUHO. Siivosti, siivosti, Ahma. Vai jo sinä kataluutta valitat. Mutta tämä oli vasta kosta isäni puolesta, omasta puolestani koston myöhemmin.

TORVINEN (*astuu parin pohjolaisten seuraamana näyttämölle*). Siinäkö jo Ahma kahleissa?

JUHO. Siinä Ahma, siinä hänen isänsä; kosto on alkanut.

TORVINEN (*katsoo Tapanin ruumista*). Ja tuossa kuka? — se on Tapani.

JUHO (*taluttuen kiihkostaan*). Se on Tapani, veljeni. (*Laskeutuu polvilleen hänen viereensä.*) Se oli Ahman viimeinen työ. Siihen lapsena lakastuit, poika, ensi retkellesi jäit, et ehtinyt vielä sodan alkuakaan maistaa. Nuorena otinkin sinut mukaani, mutta oma se oli tahtosi.

TORVINEN. Niin oli. Niinkuin nukkuvana makaa hän nyt siinä.

(*Nostavat Tapanin syrjään.*)

HANNU (*on mennyt kirkkoon. Vetää sieltä Ontrein rinnuksesta ulos*). Mitä sinä siellä lymyilet, tule päivän valoon. Ka, sehän on Ontrei.

MARJA. Älä tapa häntä.

HANNU. Tämmöisenä yönä olet tytön kanssa kirkossa!

MARJA. Armoa, säästä meitä, mies, säästä!

HANNU. Ja jospa minä säästäisinkin, säästäisivätkö muut. Onko tuo sulhasesi?

MARJA. Sulhoni hän on, älä riistä häntä minulta, ole laupias, ole hyvä. Onhan sinullakin vaimo tai morsian.

HANNU. Niin, morsian on minullakin.

MARJA. Häntä muistele ja säästä meitä. (*Neitsyen kuvan edessä.*) Pyhä jumalanäiti, pelasta meidät. Taivuta armoon vainoojan mieli, olemmehan me niin nuoret vielä ja viattomat.

HANNU. Viattomat! Kuka on sodassa viaton? Mutta sittenkin, minä en teitä rupea teurastamaan. (*Laskee Ontrein irti.*)

MARJA. Sinä lasket meidät, kiitos.

HANNU. Juoskaa! Tuossa lepikon laita.

(*Juho ja Torvinen tulevat. Ontrei ja Marja pakoon.*)

JUHO. Siinä vainaja, nyt taas eläviä muistamaan.

TORVINEN. Pakoonko sinä Hannu nuo laskit?

JUHO. Hä, pakoonko vihollisia, pehmeneekö luontosi jo?

HANNU. Ei se pehmene tappelussa, vaan teurastaminen minua tympäisee. Aivanhan tässä kalma haisee.

JUHO. Semmoista sen pitää ollakin sodan tuoksun. Karkaise luontosi, työmme on vasta alulla. Nyt sitä jatkamaan!

TORVINEN. Entä Ahma?

JUHO (*miehille*). Te miehet, viekää Ahma venheeseen, kytkekää vahvasti emäpuuhun ja vartioi-
kaa kuin silmäteräänne.

(*Miehet nostavat Ahman pystyyn, sitovat köy-
den taluttaakseen häntä. Tämä astuu isänsä viereen.*)

HANNU. Niin, viimeistä kertaa nyt isäsi näet,
Ahma.

JUHO. Ja viimeistä kertaa kyläsi. (*Mies juok-
see esiin.*) Mitä haet?

MIES. Koko kylä on jo tulessa. Otetaanko
vankeja?

JUHO. Ei, miehet surmataan kaikki. Mutta
minä joudun itse siihen leikkiin.

TORVINEN (*kalliolta*). Koko kylä tulessa. Ja
komea se onkin tuo paiste. Ja nuo sotametelin äänet,
ne ovat tuttuja ääniä.

JUHO (*katselee kirkon kupeelta*). Peijakas, se
näyttääkin muhkealta. Katsopas sinäkin, Ahma,
kuinka helakasti roimuaa nuotio Kannanlahdesta, kat-
soppas, kun on verissään taivaankin ranta. Siltäkö
se näytti kun Iin kylät paloivat, hä? Mutta ne ovat
jo pystyssä ne, vielä saat ne nähdä, kunhan ensiksi
olet meidän seurassa nähnyt tuommoiset nuotiot nou-
sevan Solovetista ja Kuolasta ja Petsamon rannalta.
Saat nähdä kaikki, mutta syrjästä, sievästi liikkuen,
kahleista katsellen. Meidän mukana saat sitten sa-
mota Ruijan rantoja pitkin ja sieltä kotiinpäin Poh-
janmaalle, jossa sinua kylästä kylään näyttelemme
kuin ulkomaan eläintä.

AHMA (*riehahtaa*). Käteni, aseeni, minä näytän sinulle vielä! Tulee se vielä minunkin vuoroni.

JUHO. Ei tule! Köydet kestävät. Riehu ja raivoa, se on voimattoman vihaa!

AHMA. Eikö ole kostajaa missään! Apuun, Karjalan miehet!

TORVINEN. Ei tule nyt apua, ala vain astua venheeseen. Mutta varottava häntä on, niinkauan kuin hänessä henki pidetään.

JUHO. Varotaan. Mutta henki pidetään, kunnes tämän saaliini vien Ruotsiin asti kuninkaan tuomittavaksi, — ala astua rantaan.

AHMA (*pysähtyy vielä viimeisen kerran, kohottaa sidotut kätensä jumalanäidin kuvaa kohden*). Neitsyt pyhä, äiti jumalan, eikö ole missään kostajaa! (*Hänet viedään pois.*)

(*Esirippu alas.*)

4:s näytös.

Vesaisen uusi tupa Kiimingissä. Valkoiset seinät, pieni ikkuna vasemmalla, sen edessä pöytä penkkeineen. Perällä iso ovi, uunin kupeella pieni ovi kamariin; silppukone oviloukossa. Oikealla vuode uutimineen, vieressä kangaspuut. Lavitsat seinämillä. — HELINÄ istuu pöydän ääressä neuloen ja liekuttaa jalallaan kehtoa. ANNI kutoo kangasta.

ANNI (kutoen). Nukkuuko pikku Tapani?

HELINÄ. Nukkuu, nukkuu. (Liekuttaa kätkyttä pari kertaa, pysähtyy sitten ja neule vaipuu syliin.)

ANNI. Kohta jo joudunkin itse vaalimaan pientä peippostani. (Nousee, purkaa palttinaa kangaspuilta.) Ka niin, se on valmis. Siitä riittää nyt palttinaa paidoiksi Juholle ja setä-Tapanille, kunhan he kotiin palaavat, riittää sullekin, Helinä, papin paidoiksi. (Levittää, katsoo.) Kaunista se onkin ja valkoista. Kunhan nyt paidan saajat pian joutuisivat, mutta kauan viiptyvät miehet. (Huokaa.) Kai ne nyt sentään pian saapuvatkin.

HELINÄ. Kai pian, kai pian.

ANNI. Niin, niin, miksi sitä matkit. Tottaahan ne nyt toki joutuvat ennen talven tuloa, ja talvihan nyt on tuossa jo ovella, näet, lumia nakkelee.

HELINÄ. Sulla on vahva toivo, Anni, vaikka sitä on kauan koeteltu. Kun elonkorjuun aika lähenee, niin sinä aina vakuutit, että kyllä ne miehet elonleikkuuseen palaavat. Kun poika syntyi, lohduttelit itseäsi, että joutuu se isä ristiäisiin. Ja kun kekriksi panit olutta, sanoit panevasi miesten paluun varalta.

ANNI. Niin, niin, nyt on jo syksy talveksi muuttumassa. (*Katsoo ulos ikkunasta.*)

HELINÄ. Ja noin! Juoksulaudan raossa pyörivät silmäsi myötään: näetkö mitään?

ANNI (*istuu pydän ääreen ompelamaan*). Sinnepä se ikävä ajaa sinunkin silmäsi. Mutta sitä iloisemmiksi käymme, kun he sitten palaavat kaikki, Juho ja Tapani ja isä, ja entä Hannu...

HELINÄ. Jos palaavat!

ANNI. Hui, mitä puhut. (*Huolestuneena.*) Mutta kummaa se on, kun ei ole kuulunut heistä mitään sanomiakaan. Ne Ahman elkeet ovat kavalat.

HELINÄ. Niin, jos meikäläiset kerran ovat joutuneet tappiolle, joutuneet satimeen, niin älä odota enää Juhoa tänne... odota toista.

ANNI. Ketä — Ahmaako? Eihän toki niin lie Jumala tätä maata hyljännyt. Mutta sinä suotta peloittelet, Helinä. (*Kätkeyeen.*) Tulee se isä pikku Tapaninsa luo, jota se ei vielä ole nähnytkään, tulee se ja tuo tuliaisia, tuo taas iloa ja onnea Vesalaan. Ja sitten se jääkin tänne meidän luo, ei lähdekään enää sotia käymään, ei koskaan. Ja Tapanista kasvaa mies, joka ei koskaan lähde sotaretkille. (*Kumartuu kehdon luo.*)

HELINÄ. Niin toivot. Vaan vesille venosen mieli...

ANNI. Mutta minä en häntä laske, en, en enää Juhoakaan koskaan. (*Nousee.*) Ja nyt työhön! Sinäkin, Helinä, aina sinä unehdut ikäviäsi mieltimään ja haaveksimaan ja lyöt laimin työsi. Ja sullahan kumminkin olisi hyvinkin kiire, häävarustuksesihan ovat vielä aivan kesken. Miksi valitatkaan, että miehet viipyvät, kun itse noin myötäjäisiä valmistaesasi vitkastelet.

HELINÄ (*havahtuen*). Niin, myötäjäisiä, niitä en taas muistanutkaan.

ANNI. Mutta niitäpä sinun juuri pitäisi muistaa ja kiirehtiä. Krankkalassa on varmaankin jo kaikki valmiina häihin?

HELINÄ. Häihin! Voi, emmehän me vielä tiedä mitään, onko sulhanen hengissäkään, emmekä yleensä miten asiat kääntyvät.

ANNI. Eiväthän ne nyt toki enää kääntyne mitenkään. Itsehän olet luvannut Hannulle, että häät pidetään heti hänen palattuaan.

HELINÄ (*hiljaa*). Niin, luvannut — eräällä ehdolla.

ANNI. Ehdolla, hupakko, mitä sellaisista ehdoista. Silloin olit vielä sen pelon vallassa, jonka Ahma oli mennä talvena sinuun ajanut, vaan nyt kai lienet toki siitä päässyt irti.

HELINÄ. Pelostako? — oh, en tiedä. (*Ompellee.*) Näin niin kummallisen unen viime yönä, se on vieläkin aivan kuin elävänä edessäni.

ANNI. Se kai sinut on mahtanut tänään pannaakin niin mustalle tuulelle, että olet peloittanut minutkin aivan pahanpäiväiseksi. Minkälaisia unia olet sitten nähnyt?

HELINÄ. Oli jo talvi ja me seistiin muka tuossa törmällä kahden Juhoa ja Hannua vastassa, joiden näimme tulevan, ajavan rinnakkain joelta Juhon uudessa kirkkoreessä. He nousivat törmälle ja me riensimme kohti. Mutta Juho ei liikahtanut reestä, ja kun häneen koskimme, oli hän kylmä ja kankea. Ja Hannu, joka hänen vieressään istui ja piteli suitsia, ei ollutkaan Hannu, vaan se oli...

ANNI. No, kuka?

HELINÄ. Se oli, minua vieläkin puistattaa, se oli Ahma.

ANNI. Tyttö sinä, mitä hirveitä juttuja sinä kerrot! Kaikkia sinun päässäsi pyörii, sairaita houreita.

HELINÄ (*puoleksi itsekseen*). Oh! ne Ahman silmät, niin terävät ja taikavoimaiset, näen ne vieläkin aivan niinkuin tuossa.

ANNI. Silmät — höpsistä! Älä ajattele koko Ahmaa, niin et näe hänestä uniakaan, muuten hän iänkaiken kummittelee päässäsi. — Tietysti sinä näet unia Hannusta, jota odotat, näenhän minäkin Juhosta joka yö unta, mutta eihän sillä muuta taikaa ole.

HELINÄ. Mutta se oli niin selvää. Kunhan saataisin edes tietoja partiomiehistämme, olivatpa ne minkälaisia tietoja tahansa.

ANNI. Niin, kunpa kuuluisi edes jotakin! Ah, tätä ikävätä! — Vaan ei, ei saa antaa surulle valtaa, ei ajatella heitä ollenkaan.

HELINÄ (*näppäilee vienosti kanteleen kieliä*). Koetapas olla ajattelematta.

ANNI. Niin, niin, enhän voi.

(*Helinä soittaa. Neule putoaa Anninkin kädestä hänen kuunnellessaan ja hän pyyhkii kyyneleen silmästään. Kuluu hetki. Martta ja Johanna tulevat turkeissa ulkoa.*)

MARTTA. Terve taloon, hui, kun siellä onkin kylmä.

ANNI. Terve, kas, sehän on vanha Martta-muori.

MARTTA. Niin, lähdimme Johannan kanssa katsomaan, kuinka täällä Kiimingissä häähommat joutuvat. (*Peremmäs.*) Mutta mitä minä näen, itku silmässähän te istutte täällä molemmat. Mitä tämä on?

ANNI. Ei se mitään ole. Tuonne turkit jättäkää ja käykää istumaan.

MARTTA. Kiitos, lapseni. Mutta mitä te surette ja itkette?

ANNI. Eihän me juuri itketäkään, ikävähän se vain toisinaan voittaa näin yksin oltaessa. Kiitos, muori, kun tulitte meitä virkistämään. Helinä tuossa juuri kertoi kamaloita uniaan, niin että meiltä molemmilta oli mieli kokonaan lannistua.

JOHANNA (*Helinälle*). Mitä, oletko ruvennut pahoja unia näkemään. Ja kenestä, — ethän vain Hannusta, hä?

ANNI. Hannusta ja Juhosta ja Ahmasta... Siellä retkeläisten parissahan sen ajatukset pyörivät.

MARTTA. Pitkähän se on odotusaika, kun häät viipyvät. Mutta mitä unia sinä vielä Ahmasta näet?

ANNI. Että hän muka Hannun sijasta tulee tänne — sulhasmiehenä.

MARTTA (*nauraa*). Lapsi parka! Ahma, joka jo kesällä on nutistettu, niin ettei hän toki enää pysty meikäläisiä väijymään.

HELINÄ. Ahmako voitettu?

ANNI. Onko saapunut mitään tietoja miehistä?

MARTTA. Ettekö ole kuulleet uutisia, joita lappalaiset ovat tuoneet Vienasta?

ANNI. Emme mitään. Voi, Martta-muori, ovatko miehet jo paluumatkalla?

MARTTA. Totta kaiketi, vaikka siitä eivät ole lappalaiset tiedneet mitään kertoa. Mutta johan siitä on viikko aikaa, kun on varmasti tiedetty, että meikäläiset ovat perinpohjin kukistaneet vienalaiset, voittaneet Ahman joukkoineen...

HELINÄ. Onko siis todella Ahma kaatunut? Aivanko varmaan?

MARTTA. Aivan varmaan, etkö usko kun sanon. Sehän on tapahtunut jo kesällä, vaikkei ole tänne ennen uutisia saapunut. Meidän miehet ovat hävittäneet koko hänen kotikylänsä, Kannanlahden, ja kaikki muut Vienan kylät aivan puhtaiksi. Vai ei teille ole kukaan käynyt kertomassa!

ANNI. Ei meillä ole käynyt ketään viikko-kausiin. — Mutta missä viipyvät sitten meikäläiset kesästä asti, mikseivät jo palaa?

MARTTA. He kuuluvat painuneen pohjoiseen päin, lähteneet nähtävästi vielä Jäämerelle asti, Juhollahan kuuluu jo lähtiessään olleen sellaisia tuumia.

ANNI. Voi, kun olisivat palanneet heti!

JOHANNA. Nyt ne palaavat. Eikä Ahma enää pakkaudu sulle, Helinä, sulhaseksi, saat tyytyä Krankkalan isäntään. Oletko nyt iloinen, Helinä?

HELINÄ. Oi, Johanna, sitä on minun niin kumma ajatella. Vaan onhan nyt niin turvallista, niin, nyt voin huolettomana ruveta ajattelemaan häitäni.

MARTTA. Niin, todella, kuinka ovat häävalmistuksenne joutuneet? Ja ovatko ne pidot varatut miesten paluiksi, niinkuin oli sopimus?

ANNI. Saatte te, muori, torua Helinää, hän on ollut vähän laiska ja hidas.

MARTTA. Mitä, eivätkö ole papin lahjat valmiit! Entä häävuode?

HELINÄ. Ah, Marttamuori, enhän ole tien-nyt... Mutta nyt pian suoritan kaikki, nyt rupean oikein ahkeraksi ja valmistaudun yksinomaan Hannua varten.

MARTTA. Mitä olet sitten tähän asti tehnyt? Te olette täällä itkeneet kädet ristissä ja ikävöineet, höperöt! Olipa onni, että tulimme tänne lähteneiksi tänään. Nosta kätkyt, Anni, kamariin ja hakekaa esiin kuteita ja loimia ja villoja ja värttinöitä. Kuinka ehdittäneekään enää. (*Anni ja Martta nostavat kätkyen kamariin.*)

JOHANNA (*istuu Helinän viereen, katsoo silmiin*). Kuule, huokaatko sinä? Näytäpäs silmäsi. Ne ovat toisennäköiset nyt kuin äsken, kyyneleet ovat poissa, mutta..., mutta ei ne siltä ole oikein iloiset. Niin, niin, älä koetakaan.

HELINÄ. Miten pitäisi minun sitten olla?

JOHANNA. Minä sinun sijassasi, voi, kuin minä hyppisin ilosta. Sulhoni palaisi sotaretkeltä voittajana, reippaana ja väkevänä. Kaikki katsoisivat kunnioituksella ja ylpeydellä sekä häntä että minua — ajateles, ehkä on juuri hän voittanut Ahman. Ja hääjuhlat joutuvat, suuret, muhkeat juhlat, joihin saapuu koko maakunta... Voi, sinä olet soma!

HELINÄ. Niin, onhan syytä olla Hannun puolesta iloinen ja ylpeä — niinhän olenkin.

JOHANNA. Niin olet, mutta et oikein. Sinun silmissäsi on jotakin, jota en ymmärrä.

(*Martta ulkoa. Anni samalla kamarista.*)

MARTTA. No nyt sen päätti, ei nytkään saanut rauhassa ryhtyä töihin. Kirkkoherra näkyy tulevan kujalla, teille vieraaksi.

ANNI (*avaa juoksulaudan*). Niin, ja kaksi muuta miestä. Keitä ne ovat?

MARTTA (*myös ikkunassa*). Mutta sehän on Limingan Kaapro, on totta tosiaankin.

ANNI. Vaan hänhän on ollut Juhon matkassa Vienan retkellä.

MARTTA. Hän on palannut. Siinä näet, nyt ovat miehet tulleet, johan sitä ennustin, eikä häiksi ole mitään valmista.

ANNI. Mutta..., mutta miksi hän palaa ennenkuin toiset? Herra Jumala, miksei tule Juhu kotiin, oi, minne on hän jäänyt?

JOHANNA. Niin, mikseivät palaa toiset?

ANNI. Ah, Martta-muori, minä pelkään...

MARTTA. Älähän toki pelkää, kuunnellaan, mitä ne kertovat. (*Ovella.*) Välemmin, kirkkoherra, sisään, sisään miehet (*Miehet, kirkkoherra, Kaapro ja toinen liminkalainen sisään.*), täällä ollaan kuolla pelosta ja huolesta.

ANNI (*käy Kaapron käteen*). Niin, kertokaa, kertokaa!

KIRKKOH. (*hymyillen*). Malttia, malttia, kaikki kerrotaan kunhan keritään. Mutta suokaahan henkilomaa, ja onhan tapana käskeä vieraita istumaankin talossa.

ANNI. Istukaa, hyvät miehet. Mutta...

KAAPRO. Paljon uutisia, on hyviäkin.

KIRKKOH. Älähän hätäile, Kaapro, järjestyksessä kaikki, hyvät ja huonot uutiset. Vastahan ne minäkin kuulin. Tiellä tuossa pitäjällä ollessani tapasin nämä Limingan miehet ja lähdin mukaan taloon, täällä kun kuuluu tulevan juhlat tänään.

MARTTA. Mitkä juhlat? Miksette kerro?

ANNI. Retkeläiset ovat siis palanneet. Missä viipyvät toiset?

KAAPRO. Tulevat tuossa paikassa, me riennettiin poikkimaisin edeltä joutuaksemme välemmin kotiimme Liminkaan, — meitäkin odotetaan ikävällä.

ANNI. Kiitoksia, kun poikkesitte taloon. Mutta kertokaa, kertokaa Juhosta.

MARTTA. Ja Hannusta ja Tapanista ja Torvisesta, — kaikista.

KIRKKOH. Kaikista, — toisista iloista, toisista suruista, se on sodan laki.

KAAPRO. Niin, paljon sinne jäi miehiä, toinen jäi tämänkin talon miehistä.

JOHANNA (*hiljaa*). Tapani.

KAAPRO. Niin, Tapani kaatui ensimmäisenä uhrina Kannanlahden luona.

MARTTA. Poika raukka, nuorena lähtikin sinne miesten tappeluihin.

KAAPRO. Ja isäsi, Anni, kaatui Kuolan portilla, pelastaessaan meitä muita.

ANNI. Isäni vanha, eipä malttanut odottaa hautaansa kotona, sinne piti jäädä vieraalle maalle.

KIRKKOH. Moni muu siellä on hautansa löytänyt, ei tarvitse Torvisen ukon yksin maata vieraan nurmen alla.

ANNI. Entä Juho?

KIRKKOH. Niin, nytpä tosiaan onkin jo iloisempainkin uutisten vuoro.

ANNI. Palaako hän terveenä?

KAAPRO. Tervennäpä hyvinkin, reippaampana ja rotevampana kuin ennen koskaan, mieleltään iloisena ja rohkeana. Ja onpa hänellä syytäkin illoon. Hänen yrityksensä on hyvästi onnistunut: Vienen me olemme kukistaneet voimattomaksi, Petsamoon ei jäänyt polttamatonta pölkkyyä, kuolalaiset saivat kurituksensa ja pelko ja kunnioitus vallitsee taas koko Lapissa Pohjanmaan miehiä kohtaan.

MARTTA. Sehän on komeata.

ANNI. Ja Juho palaa, — kiitos Jumalan! Mutta miks'ei hän jo itse rientänyt kotiinsa teidän matkassanne?

KAAPRO. Kiiminkiläiset tulevat kaikki yhdessä joukossa. Heillä on saaliit mukanaan ja niitä ei ole vähän, joten kulku on hitaampaa. Mutta terveiset laittoi Juho emännälleen, että panisi saunan lämmitä, kylille hän joutuu.

MARTTA. Entä Hannu, missä hän virkailee?

KAAPRO. Tänne Vesalaan tulee hänkin Juhon matkassa. Hän sanoi ennen kotiin tuloaan tahtovansa käydä täällä morsiantaan tervehtimässä.

HELINÄ. Ah, todellako!

KIRKKOH. Kussa kipu, siellä käsi. Niin, Helinä, täällä saadaankin moninkertaiset juhlat tänään, kuuliaisetkin, siksihän se minäkin tänne laitausin.

MARTTA. Kuuliaiset tänään, se on oikea tuuma. Oletko nyt hyvilläsi, Helinä?

HELINÄ. Olenpa kyllä, Martta-muori.

KAAPRO (*nousten*). Niin, juhathan täällä kuuluu tulevan tänä iltana. Juho käski panna kystä pöytään. Hänellä on näet mukanaan eräs vionalainenkin, joka ennenkin on käynyt tässä talossa, mutta joka nyt palaa kahleissa. Hänen tuloaankin Juho tahtoo juhlanan viettää.

ANNI. Kuka se on?

HELINÄ. Voi, kuka?

KIRKKOH. Niin, se kuuluu olevan eräs sinulekin hyvin tuttu vionalainen.

HELINÄ. Mitä? Eihän se vain ole Ahma? Mutta hänhän on kuollut.

KAAPRO. Ahma se juuri onkin, sama Ahma, joka isäsi tappoi ja pirttinne poltti ja nyt viimeksi Tapanin surmasi. (*Helinä vapisee.*) Mutta ei tarvitse sinun nyt häntä peljätä, nyt on Ahma nuorissa.

HELINÄ. Hän . . . , hän ei siis olekaan kuollut?

KAAPRO. Ei, elävä hän on, vaikka hienossa sen henki oli, kun hän Kannanlahdessa joutui vangiksi; jo hiipasi Juhon väkipuukko hänen orvasketään. Vaan Juho pidätti kätensä ja satoi sen sijaan Ahman nuoriin ja on nyt tuonut hänet mukanaan vankina.

HELINÄ. Ja hän tulee nyt tänne . . . , tänne meille?

KAAPRO. Niinkö Ahma, — hyvin kiltisti tuleekin kiiminkiläisten matkassa.

HELINÄ. Miksi, miksi tuovat he hänet tänne?

KAAPRO. Juho tahtoo tahallaan käyttää häntä täällä ja täältä sitten itse viedä hänet Oulun linnaan. Mutta miksi säikyt noin, tyttö, ei Ahma enää kykene sinua ryöstämään eikä muutakaan paha tekemään.

MARTTA. Tyttö on hupakko. Viime talvesta asti hän vielä pelkää tuota Ahmaa kuin kuolemaa, vaikka hänelle kuinka todistaisi, että se on turhaa.

KAAPRO (*hymyillen*). Tulepa Hannu lohdutamaan. Käskihän se Juho meidänkin jäädä murkinalle, vaan eipä me malteta viipyä, kovin on halu harras päästä jo kotiin. Rauha taloon!

ANNI. Vähänpä maltoitte levähtää, vieraat, mutta enpä henno teitä viivyttää. Kiitokset uutisistanne, sydämeni niistä kepeni kuin kuorman alta. Sillä vaikka mieltäni kirveleekin isäni kuolema ja Tapanin, niin saanpa toki Juhoni takaisin.

KAAPRO. Tuossa tuokiossa hänet saat. Hyvästi.

KIRKKOH. Hyvästi, miehet. (*Miehet menevät. Annille.*) Niin, Juhosi saat takaisin, Anni. Noin, toinen silmäsi tahtoisit itkeä, vaan toinen ilosta hymyilee, — semmoista se on elämä, surua aina ilon seassa. (*Helinälle.*) Mutta sinussa, tyttöni, sinussahan ei näy iloa ollenkaan. Ja sinullehan tämän juuri pitäisi ilopäivä ollakin; ajatteles: Hannu saapuu, kihlajaiset vietetään.

HELINÄ. Kihlajaiset..., voi kirkkoherra, nytkö Ahman läsnäollessa?

MARTTA. Niin, mikä estepäs hän olisi? Mutta nyt ei ole aikaa pitkiin juttuilemisiin, nyt emännät jalkeille pitoja valmistamaan!

ANNI. Se on totta, sauna lämmitä! Sepä onkin mieluinen tehtävä, kun saa taas Juholle valmistaa kylyn. (*Ulos.*)

MARTTA. Sauna lämmitä, aitat auki, oluvia esiin ja ruokia pöydälle! Ylös, Helinä, lisää puita uuniin, ja sinä Johanna alustamaan piirastaikinaa. Mutta liukkaasti liikkukaa.

KIRKKOH. Kylläpä talo jalkeille joutuu, kun Martta-muori taas on komentamassa.

MARTTA (*uhkaavana*). So, kirkkoherra, kamariin liekuttamaan kehtoa, ettei poika herää.

KIRKKOH. Mutta Martta-muori, minäkö liekuttamaan?

MARTTA. Niin niin, ei nyt auta, muut ei jouda. (*Huutaa uunille.*) Ja vaari, hoi, silppuja tekemään matkamiesten hevosille.

RUOTIUKKO (*uunilta*). Vieläkö ruotivaari-kin jalkeille. (*Laskeupi verkalleen.*)

KIRKKOH. Totella täytyy, kun muori komentaa. (*Martan työntämänä kamariin. Martta ulos.*)

HELINÄ (*latoo puita uuniin, mutta pysähtyy*). Ei, minä en voi, en voi.

JOHANNA. Mitä et voi? Nytkö juuri käyt noin surumieliseksi ja synkäksi, kun kuulet sulhosi palaavan? Äsken olit kumminkin paljon iloisempi. vaikket tiennyt Hannusta mitään.

HELINÄ. Niin äsken! Mutta miksi tuovat he hänet tänne, mikseivät lopettaneet siellä, kun ker-
ran voittivat.

JOHANNA. Kenestä puhut, Ahmastako? Tuota en viitsi enää kuullakaan (*Heilauttaa Helinää.*) Nyt on purtilo puhdas, nyt tarvitaan jauhoja. (*Ulos.*)

(*Ruotiukko tekee ovensuussa silppuja.*)

HELINÄ (*istuu, itseksensä*). Se on varmaa, minä tiedän sen, kun hän vain kerrankin minua katsoo, niin hän voittaa minut. Menen aivan neuvottomaksi. Oi, minä pelkään, minä pelkään.

RUOTIUKKO (*astuu Helinän eteen*). Pelkäätkö? — niin — sinä pelkää, tyttö, mutta tiedätkö mitä? Hä, miksi et uskalla nähdä häntä, miksi tahdot paeta, hä?

HELINÄ. Oi ukko, minä en tiedä, mutta...

RUOTIUKKO. Tiedätpähän, älä koetakaan pettää itseäsi. Hän on loihchinut sinut, sinä olet hänen vallassaan.

HELINÄ. Ei, minä en tahdo nähdä häntä, minä pakenen.

RUOTIUKKO. Pakene vain, sinä olet kumminkin hänen vallassaan, olet hänen omansa, vaikka olet toisen morsian. Ja sinä tahdot olla hänen omansa, hänen, vihollisen, Ahman, sinä t a h d o t.

HELINÄ. Oi, ei, ukko, eihän se ole totta.

RUOTIUKKO. Se on totta. Näin sen jo silloin, kun hän sinut ensi kerran ryösti, näen sen nyt, ja sinä tiedät sen itse. Tyttö, tyttö...!

HELINÄ. Olisiko se totta? Ei, minun täytyy välttää häntä, minun täytyy olla luja.

RUOTIUKKO. Mitä koettanetkin, se on turhaa. (*Martta sisään.*)

MARTTA. Mitä, eikö vielä ole lisää puita uunissa? Mitä sinä Helinä mietit?

HELINÄ. Voi, Martta-muori, minä en voi.

MARTTA. Mitä, tultako tehdä, hupsakko! Vikkelään nyt! Kuule, ääniä kuuluu kujalta, sieltä varmaankin miehet jo tulevat.

HELINÄ (*hätäytyy*). Mitä, tulevatko jo? Ja Ahmako mukana?

MARTTA (*ikkunassa*). Niin, tuossahan nuo jo ovat veräjällä, ovatpa tottatosiaanakin. Juho eellimmäisenä, — tuntuu se kuningas kypärästä! Kas noin, Anni kiepsahti kaulaan. Tietääpä sen! (*Helinälle.*) Anna olla nyt uunin ja riennä hakemaan kellarista olutta, janohan noilla lie matkamiehillä.

HELINÄ (*pyörällä*). Niin, kellariin. (*Ulos.*)

MARTTA. Ka, aivanhan ne ovat pyörällä ilosta tänään lapset. (*Siistiä tupaa.*)

RUOTIUKKO (*herkeää silppuja tekemästä*). Ilostako lienevät!

MARTTA. Mistäpä ne. Niin, jo riittää silppuja. (*Ukko uunille.*) Minun taisikin taas tänään pitää olla emäntänä Vesalassa.

(*Ovi lennähtää auki. Juho ovella.*)

JUHO. Terveeksi oma tupa! (*Juho, Anni kainalossaan, tulee; Hannu, Kauppi ja miehiä astuu tupaan.*)

MARTTA. Kas siinä! Terveeksi!

JUHO. Hei, tässä ollaan siis taas oman orren alla, oma eukko kainalossa. Retki on tehty, pitkä tuo jo olikin.

ANNI. Pitkä, pitkä. Oi, jos aavistaisit, Juho, millä ikävällä olemme teitä odottaneet.

JUHO. Vai tuli ikävä. (*Taputtaa eukkoaan.*) No, nyt se lähtee!

ANNI. Ja nyt en sinua enää laskekaan koskaan.

JUHO. Siitä puhutaan sitten, nyt ollaan kotona.
(*Riisuu aseitaan.*)

MARTTA (*kättelee tulijoita*). Tervetuloa!
(*Hannu sisään.*) Hannukin...

HANNU. Tekin olette täällä, äiti! (*Kirkkoherra tulee kamarista.*)

JUHO. Niin, taloksi käykää, miehet. (*Asettaa pyssynsä naulaan.*) Siinä olet sinäkin, pyssyni taas oman pirtin seinällä.

KIRKKOH. Sinä perit sen pois Ahmalta, Juho!

JUHO. Eikä taida se enää hänen kynsiinsä joutuukaan. (*Kättelee kirkkoherraa.*) Terveeksi, kirkkoherra, terveisiä tutuiltanne Vienasta. (*Keskustelevat kirkkoherran kanssa.*)

HANNU. Äiti, missä Helinä?

MARTTA. Maltahan nyt hetkinen, istu!

ANNI. Niin, istukaa, miehet. (*Kättelee.*)
Kaikki tuttua väkeä. Isä se vain jäi tulematta.

JUHO. Niin jäi isäsi. Mutta siitä ei puhuta tänään, eukkoseni. (*Antaa Annille rintasoljen.*)
Tuossa lepyttäjäisiä, panepas kaulaasi, noin...

ANNI. Oh, se on kaunis, Juho.

JUHO. Ja vielä kauniimpia hopeoita löytyy, kunhan laukut avataan. (*Johannalle, joka tulee sisään.*) Päivää, Johanna, taitaa pitää lepyttää sinuaikin, sinne jäi riitatoverisi.

JOHANNA. Niin, Tapani.

ANNI ^o (*kuiskaa*). Mutta Juho, meillä on toinen...

JUHO. Mitä...?

ANNI. Odota! (*Kamariin.*)

JUHO (*kävelee jäljestä kamarin ovelle päin*). Mitä, Anni, onko...?

MARTTA. Toinen Tapani kasvamassa. Niin on.

ANNI (*ovella, lapsi sylissään*). Tässä on, Juho, eräs, joka tervehtii isää.

KIRKKOH. Tapaniksi ristittiin, sedän kaimaksi.

JUHO. Poikani, esikoiseni. Ah, onpa onnen päiväni tämä!

ANNI. Nukkuu, rastas, ei tiedä, että isän silmä häntä katselee.

JUHO. Peipponen, pieni. (*Syleilee vaimoaan.*) Anni, Anni, kuinka me olemme onnelliset.

ANNI. Niin, Juho. Vaan lasketaan kehtoon pienokainen. (*Molemmat kamariin.*)

MARTTA. On se todellakin onnen päivä tämä Juholle ja Annille.

HANNU. Ja meille kaikille.

MARTTA. Meille kaikillekin, niin, Hannu.

HANNU. Mutta — äiti — missä on Helinä?

MARTTA. Jo toisen kerran! Kukin omaansa kaipaa.

HANNU. Niin, en ole nähnyt vielä morsiantani.

MARTTA. Kylläpä nyt kiire. Helinä meni vain kellarista olutta hakemaan. Käyn häntä kiirehtimässä. (*Ulos menossa. Ovella tuodaan Ahmaa vastaan.*) Hyi, ketäs siinä tuodaan! Hä, sehän on Ahma, tuon olen ennenkin nähnyt.

KAUPPI. Ja juuri tässä samassa talossa, luulen ma. Mutta silloin oli hän herrana täällä, nyt on mies nuorissa.

MARTTA. Ja pideltäköönkin tarkoin silmällä. (*Ulos.*)

KAUPPI. Kyllä se nyt säilyy. (*Juho ja Anni tulevat kamarista.*) Juho, kuules, mihin me pannaan tämä Ahma talteen?

JUHO. Tänne pirttiin, että hän on aina silmäimme edessä. (*Ahmalle, ärjäisten.*) Istu siivosti siinä oviloukossa, kovin perälle sinä viime kerralla olit pyrkinytkin.

KIRKKOH. (*tervehtii Ahmaa. Ystävällisesti*) Niin se kääntyy onnen ratas, Ahma. Tänään kuniassa, huomenna kahleissa, semmoista se on sota.

JUHO (*taputtaa kirkkoherraa olalle*). Niin, jos te olisitte saanut meidät estetyksi retkelle lähtemästä, niin tuo se yhä vielä väijyisi meidän päitämme. Nyt hänelta saamme olla turvassa.

KIRKKOH. Minä iloitsen menestyksestäsi, minäkin, Juho, enkä toivo enää muuta, kuin että rauha nyt edes maillemme vakaantuisi.

ANNI (*miehensä polvella*). Niin, tuleehan nyt rauha, Juho! (*Martta tuo olutta.*) Lupaa!

JUHO. Ehei, eukko, ei me luvata mitään. Meillä on suuret tuumat. — Mutta kas, vanhan Martta-muorinhan sinä annat täällä emäntänä puuhata.

ANNI. Anteeksi, muori.

MARTTA. Istu, istu, Anni, nyt siinä miehesi polvella, kun nyt taas pitkästä kotvasta saat. Nauti onnestasi sinä, kyllä minä tässä emäntänä hyörin.

JUHO (*ottaa kipun*). Kiitos, Martta. (*Juo.*) Jopa maistuukin nyt taas oman tynnyrin olut. Nyt pannaan kippo kiertämään, nyt juodaan kotiintulon malja. (*Antaa kipun Hannulle.*)

HANNU. Ja Lapin voiton malja. (*Juo. Antaa Kaupille.*)

KAUPPI. Ja voittajain. Mutta sinun maljasihan, Hannu, olisi tänään aivan erityisesti juotava.

JUHO. Niin, peijakas, nythän sinun kuuliaisesi ovat vietettävät. Sehän on vanha sopimus. Vaan missä morsian? Enhän ole Helinää vielä nähnytkään.

HANNU. Äiti, miksei Helinä jo tullut?

MARTTA. Se lapsiparka, hupakko, pelkäsi kovin, kun kuuli teidän tuovan Ahman tänne, ja on juossut saunaan piiloon.

KAUPPI. Piiloon nyt!

JUHO. Vai vielä pelkää Ahmaa, — niin, ryöstäjäänsä! Turha on nyt se pelko. Käy hakemassa, Hannu, tyttösi.

HANNU. Niin käynkin. (*Ulos.*)

JUHO (*ilkkuen*). Sillä juuri nyt tässä, Ahman läsnäollessa, ne kuuliaiset ovat vietettävät, maksuksi siitä, että hän sisartani on ahdistellut. (*Ahma tekee kiivaan liikkeen.*)

KIRKKOH. Mies parka! Minä tiedän, että tämä on hänelle katkera hetki.

KAUPPI. Taitaapa olla, sitä tyttöä se kuuluu Ahma kovin persoilleen. Vielähän se meidän Vienaan tullessa uhkaili lähteä Vesalan neitosta ryöstämään.

MARTTA. Vai uhkaili, suotta se ei siis Helinä olekaan pelännyt.

JUHO. Vielä uhkaili silloin, mutta viimeistä kertaa. Nyt saa mies pihdeissä ollen istua Vesalassa kuuliaisjuhlassa. (*Ahmalle.*) Siivosti! Huomenna sinut jo vienkin täältä tarkempaan talteen, vien Oulunsuun linnaan, jossa sulle ei kestejä laiteta. Ja samalla käyn puhuttelemassa voutia, joka saa sinut Ruotsiin asti toimittaa.

KIRKKOH. Sillä linnanvoudilla muuten kuuluu olevan sinulle, Juho, sanomisiakin. Kävin viime viikolla hänen luonaan Oulunsuussa, ja hän kertoi saaneensa kirjeen Ruotsista, itse kuninkaalta. Kuninkas kuuluu käskeneen toimittaa sinut Tukholmaan, hänen puheilleen.

ANNI. Kuningas! — mitä hän Juhosta?

KIRKKOH. Älä säiky, kunniaksi se vain on sellainen kutsu. Miehelläsi on siellä hyvät palkinnot odotettavissa. Kuningas on kuullut puhuttavan Vesaisesta ja tahtoo itse nähdä hänet, kuullakseen tarkemmin näistä tämän puolen retkistä ja kahakoista, viimeisistä varsinkin.

JUHO. Kas peijakas, taisipa tulla vielä tänä syksynä kuninkaihin lähtö.

KAUPPI. Sepä tiettyä, kun tulee sellaiset kutsut!

KIRKKOH. Niin, kuningas kuuluu olevan hyvin suosiollinen Pohjanmaan miehille.

JUHO. Ruotsiin! (*Juo.*) Hei, miehet! Mutta sittenhän meistä, Ahma, vieläkin taitaa tulla matkatoverukset. Perille asti, kuninkaan eteen, sinut vien ja näytän hänellekin, että tämän näköinen se on se mies, joka on vuosikausia meidän maata hävitellyt. Ja ihmepä olisi, ellen ennen sieltä lähtöäni saisi nähdä sinun roikkuvan hirsipuussa. Terve, matkatoveri!

ANNI. Lähdetkö todellakin, Juho, ja jätät minut taas yksin huolehtimaan?

JUHO. Siitä retkestä älä huolehdi, enpä lähde sinne sutten syötäväksi, lähden kuninkaan kesteihin. Ja siellä ne vasta tuumat pidetään ja retket suunnitellaan. Sieltä kun palaan, niin lähdetäänkin uudella voimalla Jäämerelle.

KAUPPI. Niin, alkutöitä päättämään, Kuolaa kukistamaan.

JUHO. Kuolat ja kaikki kukistetaan. Terve, Kauppi, annapas kipun kiertää. Sinäkin arkailit, kun viime kesänä lähtöä teimme. Näet nyt, nyt olemme jo hyvällä tolalla.

KAUPPI. Nyt näen. Ja siitä sitä vielä jatketaan.

JUHO. Siitä. Vielä me näytämme, tokko pirkkalaisten pojat kykenevät perimään takaisin isäinsä perintöjä ja vanhaa valtaa Jäämerellä. Vielä on vaikkua Pohjanmaan pojissa. Kun meitä vielä Ruotsin ruunu auttane, niin pois me ajamme Lapin rannoilta sekä vienalaiset että ruijalaiset ja koko Lapinmaan pitää taas kerran olla meidän.

ANNI. Voi, Juho, sinä rakennat vain uusia sotia ja minä jo toivoin saavani pitää sinut kotona.

MARTTA (*tuoden lisää olutta*). Hupsuttelet, Anni; kun Juhosta tulee Lapin päämies, niin kyllä unohtuvat ikäväsi.

JUHO. Niin, sitten tulee sinustakin, Anni, ison talon emäntä.

KAUPPI. Terve, pirkkalaisvallan voitoksi!

JUHO (*ojentaa kippoa Ahmalle*). Juo sinäkin pohjolaisten kunniaksi, vienalaisista ei ole enää taikaa. Juo, olethan sinä ennenkin mässännyt Vesalan pirtissä.

ANNI. Mutta sillähän raukalla on kädet köyssissä.

JUHO. Latkikoon laidasta. (*Pitää kipppoa Ahman suun edessä ja viheltää kuin hevoselle.*) Ka, eikö kelpaa enää Vesalan olut. No, ei sitä useammin tarjotakaan.

KAUPPI. Meille kelpaa.

JUHO. Ja sitten saunaan.

ANNI. Se on heti valmis.

KAUPPI. Kylläpä kylyn tarvitseekin ruumis tällaisen matkan jälkeen.

JUHO. Ja saunan jälkeen syödään juhla-murkina. Kas, tuossapa se tuleeikin kuuliaisparis-kunta. (*Hannu tuo tupaan Helinän, joka vähän vastustelee.*) Hei, eläkööt!

HANNU. Älähän arastele nyt enää, tyttöni, älä pelkää, olenhan minä vieressäsi.

ANNI. No peremmäs tulkaa.

HELINÄ. Voi, Hannu, kun toitte hänet tänne! (*Näkee Ahman, huudahtaa:*) Tuossa, oh, nuo silmät! (*Juoksee Annin luo ja kätkee päänsä hänen syliinsä.*)

ANNI. Voi hupakkoa!

AHMA (*nousee rajusti.*) Oh, käteni!

JUHO. Asetu, asetu, mies! Mikä sen nyt yhtäkkiä hurjisti? Taitaapa kirvellä, kun pitää ovi-loukosta katsella ryöstösaalistaan.

HANNU (*Helinän vieressä*). Ole iloinen nyt, Helinä. Ethän nyt enää välttele minua, kun olen niin kauan saanut tätä päivää odottaa.

HELINÄ. En sinua. Vaan... vaan minä pelkään...

JUHO. Höpsistä, sisar kulta. Ja miksi Annin syliin piiloudut, ei, sulhosi syliin nyt istumaan. (*Nostaa Helinän Hannun syliin.*) Nyt on kuuliaiset. Kas noin.

AHMA (*rajuna*). Ah, kirottu! (*Katselee hurjasti ympärilleen.*) Käteni!

JUHO. Kas, kas kahlehditun kiukkua.

(*Ahma juoksee silppukoneen luo.*)

KAUPPI. Varokaa vietävätä!

JUHO. Huoleti ole, kyllä köysi kestää.

(*Ahma nojautuu taaksepäin ja katkaisee silppukoneen terään köytensä.*)

KAUPPI. Se katkaisi köytensä!

(*Ahma tempaisee pyssyn seinältä. Kaikki pysyy.*)

HANNU. Älä koske siihen! (*Tempaa kirveen.*)

AHMA (*ojentaa nopeasti pyssyn Juhoa kohden.*)
Vielä kostaa Viena!

(*Ahma laukaisee, Juho kaatuu. Hannu juoksee ja iskee Ahmaa, joka on ehtinyt ovelle ja kaatuu sen toiselle puolelle.*)

HUUTOJA. Hän kaatui! Oih onnetonta!

ANNI (*heittäytyen Juhon päälle*). Juho, Juho, Juho!

KAUPPI (*Juhon luo*). Verta vuotaa, näette, luoti on sattunut rintaan.

HANNU (*Juhon luo*). Apua, hän elää vielä, hän puhuu.

JUHO (*läähättäen*). Anni... opeta Tapánille..., hän kostakoon..., kostakoon! (*Vaiþuu.*)

KIRKKOH. (*hiljaa*). Ah Herra: kosto, kosto! (*Juho kuolee.*)

(*Hetken äänettömyys.*)

HANNU. Hän on kuollut.

ANNI. Kuollut... ei, ei, älä jätä minua, Juho! (*Itkee epätoivoisena. Kuluu hetki.*)

MARTTA. Miksi toitte sen Ahman tänne?

HELINÄ. Niin, miksi? Onko hän nyt edes kuollut?

HANNU. Kuollut. (*Viittaa.*) Tuossa. Mutta kalliiksi, kalliiksi hänen henkensä meille kävi.

MARTTA. Voi, kirkkoherra, miksi meitä näin ankarasti rangaistaan?

KIRKKOHERRA. Se on kostonne hedelmä. Noin paljon verta, noin paljon kyyneleitä, tuskaa. Tuossa sen vihan viimeiset uhrin, kostoonsa kaatuivat molemmat. Oi, jospa heidän kuolemansa edes kasvattaisi rauhan ja sovinnon veljesheimojen välille!

(*Esirippu alas.*)

Werner Söderström Osakeyhtiön näytelmäsarja:

1. Minna Canth: **Murtovarkaus.** 5-näyt. 5: —.
2. Z. Topelius: **Sotavanhuksen joulu.** 1-näyt. 1: —.
3. G von Numers: **Elinan surma.** 7 kuvaelmaa.
5. Larin Kyösti: **Tuhkimo ja kuninkaantytär.** 4-näyt. 10: —.
6. Minna Canth: **Anna-Liisa** 3-näyt 2 painos. 5: —.
7. Väikkö Vuokko: **Korvenkylän nuoris.** 2-näyt. 1: 70.
8. Maila Talvio: **Kauppaneuvoksen kuoltua.** 3 näyt. 3: 50.
9. Z. Topelius: **Seikkailu saaristossa.** 2-näyt. 2: 50.
10. Z. Topelius: **Titianin ensimmäinen rakkaus.** 1-näyt. 1: 20
11. Jonas Lie: **Wulfie ja Kumpp.** 3-näyt. 2: —.
13. Minna Canth: **Työmiehen vaimo.** 5-näyt. 2 painos.
14. Minna Canth: **Tän on Sysmästä.** 1-näyt 3 painos.
15. Evald Jahnsson: **En ollenkaan muista.** 4-näyt. 3: —.
18. Z. Topelius: **Regina von Emmertz.** 5-näyt. 10: —.
19. Maila Talvio: **Suomesta pois.** 2-näyt 1: —.
20. Maila Talvio: **Eri teitä.** 4-näyt. 5: 50.
23. Eino Kalima: **Maalla.** Kaksi 2-näyt 5: 50.
22. Eino Kalima: **Kaupungista palatua.** (sisältyy edelliseen) 2: 50.
24. Juhani Aho: **Panu.** 4-näyt. 5: 50.
25. Henrik Ibsen: **Nukkekot.** 3-näyt. 5: —.
26. Henrik Ibsen: **Pikku Eyolf.** 3-näyt. 5: 50.
27. Z. Topelius: **50 vuotta myöhemmin** 3-näyt. 4: —.
28. Z. Topelius: **Kypron prinsessa.** 4-näyt. 10: —.
29. Larin Kyösti: **Herra valtuusmies.** 2-näyt. 3: —.
30. Johannes Linnankoski: **Jeftan tytär.** 1-näyt.
32. I. M. Säck: **Kehräävä kuninkaantytär.** 3-näyt. 3: —.
33. Maila Talvio: **Elinan häät.** 1-näyt.
36. Pontus Artti: **Kaksi näytelmä.** „Sudet“ 1-näyt. ja „Häpeä“ 4-näyt. 5: —.
36. Henrik Ibsen: **Merenneito.** 5-näyt 5: —.
37. Artturi Leinonen: **Kapituliherra.** 2 näyt.
38. Konrad Lehtimäki: **Spartacus.** 5-näyt. 6. 50.
39. Johannes Linnankoski: **Simson ja Delila.** 3-näyt. 10: —, sid. 15: —.
40. Maila Talvio: **Talonthuujari.** 1-näyt. 2: —.
41. Hanna Jaakkola: **Ester Lönn.** 5-näyt 5: —.
42. Selma Lagerlöf & Bernt Fredgren: **Suotorpan tyttö.** 4-näyt. 5: —.
43. Maila Talvio: **Kun meidän kaivostavesi loppuu.** 1-näyt. 2 p. 2: —.
45. Artturi Järviluoma: **Pohjalaisia.** 3 näyt. 12: —.
46. Ruupert Kainulainen: **Karjalan kannaksella.** 3-näyt. 8: —.
47. Minna Canth: **Roinilan talossa.** 3-näyt. 5: —.
49. Maila Talvio: **Lempieniemen tyttäret.** 1-näyt. 2: —.
51. Maria Jotuni: **Savu-uhri.** 3-näyt. 5: —.
52. Henrik Ibsen: **Rakkauden komedia** 3 näyt. 10: —.
33. Gerhart Hauptmann: **Hannele.** 2-näyt. 5: —.
54. Kyösti Somero: **Danton.** 4-näyt. historiallinen näytelmä. 9: —.
55. Otto Al' Antila: **Rannan isäntä.** 2-näyt. 1: 25
56. Artturi Leinonen: **Merkitty mies.** 3 näyt. 5: —.
57. Hjalmar Procopé: **Siltalan pehtori.** 4-näyt. 10: —.
58. Miina Häger-Kanninen: **Eroa miehille.** 1-näyt 2: —.
59. Helvi Herlevi: **Kuningasverta** 2-näyt. 2: —.
60. Ruupert Kainulainen: **Punainen pakolainen.** 3-näyt. 10: —.
61. Selma Lagerlöf: **Untuvainen.** 4-näyt. 9: —.
62. Kl. U. Suomela: **Vapauden veljet.** 4-näyt. kieltolakinäyt. 15: —.
63. Nikolai Gogol: **Reviisori.** 5-näyt. 15: —.
64. Eva Hirn: **Kallilan talo.** 2-näyt. —.
65. Maria Jotuni: **Miehen kylkiluu.** 3-näyt. 15: —.
66. Emil Elenius: **Pirun miekka.** 4 näyt. 12: —.
67. Eva Hirn: **Tienhaarassa.** 1-näyt. 4: —.
68. Roman Rolland: **Danton.** 3-näyt. 5: —.
69. Eva Hirn: **Sirkan kosija.** 1-näyt. 4: —.
70. Maila Talvio: **Viimeinen laiva** 3-näyt. 16: —.
71. Larin Kyösti: **Ulkosaarelaiset.** 4-näyt. 15: —.
72. Aino Voipio: **Purjehdusmatka.** 2-näyt. 5: —.
73. S. Wettenhovi-Aspa: **Lauantai-iltoja.** 4-näyt. 15: —.
74. Laura Soinne: **Hukkasaari.** Satunäytelmä. 3-näyt. 12: —.